

КРОЗ ВЕКОВЕ

200 РУКАВИЦА У ГАРДЕРОБИ

Наполеонова прва жена, царица Јозефина, потрошила је за шест година само на хаљине 1,570.000 златних франака. Она је у својој гардероби имала увек око 200 пари рукавица. На Наполеоновом двору био је обичај, који су поштовали као закон, да се нико не сме појавити у истом оделу и рукавицама два пута.

БУКА - РАТНО ОРУЖЈЕ

Још четири века пре наше ере људи су знали какво страховито уништавајуће дејство има бука на нерве. Да би ослабили непријатеља, Персијанци су уводили

у борбу слонове на којима су биле причвршћене трубе. Кад би у њих наједном стали да дувају, настјала је ужасна ларма која је уносила пометњу у непријатељске редове.

РАДИ СВАКЕ СИГУРНОСТИ

Демостен, који се сматра за највећег говорника античке Грчке, бријао је лице само с једне стране када је хтео нешто да ради. То је радио, како се прича, да га страх да не испадне смешан при мора да остане у кући и не изађе напоље.

НЕСПОРТСКИ УДАРАЦ

Средњовековни витез је свог противника на турниру ударио преко ува. То се сматрало неспортским поступком и витез је дисквалифико-

ван јер су ударци по глави били на турнирима забрањени. Наиме, и поред шлема, ударац по уву могао је као последицу да има - губење слуха.

ЗАЛТНЕ ПОТКОВИЦЕ

Изобиље снижавало вредност свих ствари. Најбољи пример за то налазимо у историји Хондураса када су први шпански освајачи имали толико злата да су од њега правили чак и потковице за коње и мазге.

У ОВОМ БРОЈУ: Ајкула

Људождер, „Харијаа“...

„Ждребар“... „Свиње“...

Нейријашељ бродоломаца

Космичке муве, Хлеб Ази-

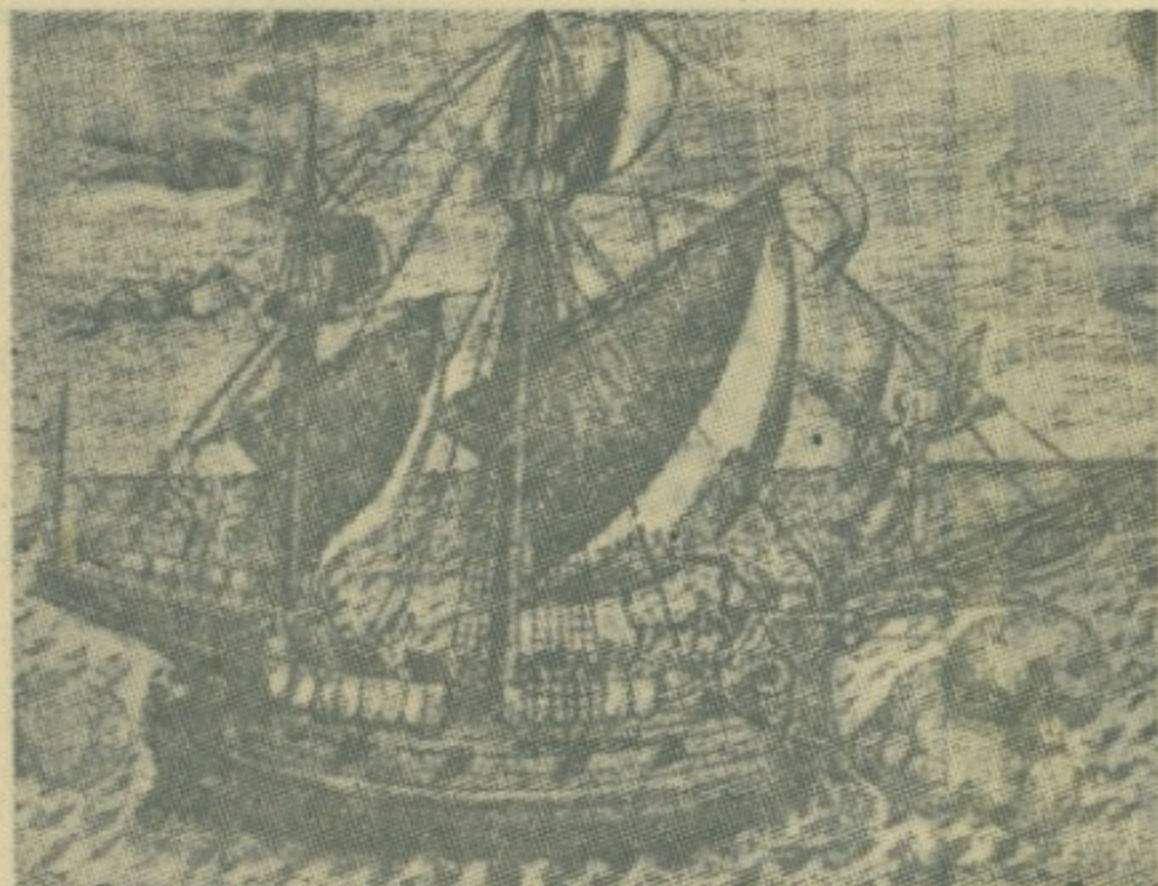
је, Најбољи маџадор

СВЕ БРЖЕ

Немирни дух човека увек је ишао напред. Пре свега, човек је почео да испитује непосредну околину, затим је ишао даље и даље, док није у грубо-ме обишао Земљу, а онда се виноу у ваздух у даље подухвате. Обилажење Земље није било потпуно док то није учињено из ван њеног омотача — атмосфере.

То су успели космонаути Гагарин и Титов

Јуриј Гагарин, први космонаут, 12 априла 1961. године на спутнику „Ис-

ток I“ превалио је 43.000 километара око Земље. На том путовању најближе је био Земљи 180 километара, а највећа висина коју је постигао износила је 325 километара. Лет је трајао 108 минута. Највећа брзина лета на сат износила је 27.000 километара.

Герман Титов, други космонаут, кренуо је на пут 6 августа 1961. године. Најближи је био Земљи 178 километара, а најудаљени-

ји 257 километара. Он је обишао Земљу за 88,6 минута. Летео је брзином од 28.000 километара на сат. Лет је трајао 25 часова и 18 минута.

Великом морепловцу Магелану биле су потребне три године да оплови Земљу, а у оно време то је био смео и историјски потхват. Магелан је ишао просечном брзином од две миље на дан (кад се расподели на три године); Титов је ишао 28.000 км на сат. Магелану је једино погонско средство био ве-

ства обишла свет. То је било 1889. године.

Седамдесет и једну годину касније — у ери ракете — било је само недељу дана дуже потребно америчкој подморници Тритон да обиђе свет. Али, пут Тритона није био лак. Он је до последњег сантиметра водио испод морске површине.

Када је човеку пошло за руком да се вине у ваздух, почели су нови подухвати. „Чепелин“ је 1929. године обишао свет за 20 дана. Два америчка авиона, пет година пре тога, прелетела су растојање од 26.103 миље за 14 дана и 15 часова.

Ово време је Вили Пост, 1931. године, поправио на 8 дана и 15 сати.

Један амерички транспортни авион обишао је свет за 149 сати и 14 минута. То је било 1945. године. Две године доцније капетан Вилијем Одом савладавши растојање од 20.000 миља, за 90 сати и 59 минута.

Ваздушни пут постао је све популарнији. Број ваздушних линија стално је растао пружајући путницима све брже и брже авионе. Тако је Памела Мартин из Чикага, користећи искључиво путничке авионе, обишао свет, савладавши растојање од 20.000 миља, за 90 сати и 59 минута.

Велики бомбардери смањили су више временски размак. Године 1957. су три бомбардера прешла растојање од 24.325 миља, пут око света, за 45 сати и 20 минута.

Тако је то било, док човек није доспео у космос. Сада када се човек нашао у космосу, очекујемо нова и узбудљива остварења.

Куће на дрвешу

НОВ ДИЗНИЈЕВ ФИЛМ

Роман Јохана Виса, Швајцарца, инспирисао је Волта Дизнија да направи грандиозан филм у боји. Овде се описују авантуре и живот једне швајцарске породице која се пре сто година, бежећи испред Наполеонове најезде, упутила једрењаком на Нову Гвинеју. На путу су их пресрели гусари, потопили им брод а они су успели да дођу до једног острва дивљих животиња и људи.

Филм ће стајати око 5 милиона долара, а екстеријеори су снимљени у стварном декору на једном острву Антила. Сама изградња кућа, односно грађа за куће стајала је пола милиона долара и пренета је из Британије.

Искрцавање гусара

Ripley Вероватни ишлицо!

НАЈЧУДНИЈИ НАПАД У ИСТОРИЈИ

СТАРИ ТЕВТОНИ И ЦИМБЕРИ КОЈИ СУ 102 ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ КРЕНУЛИ НА РИМСКО ЦАРСТВО СПУШТАЛИ СУ СЕ НИЗ СНЕГОМ ПОКРИВЕН БРЕНЕРСКИ ПРЕЛАЗ, ВИСОК ПРЕКО 1200 МЕТРА, **КЛИЗАЈУКИ СЕ НА СВОЈИМ ШТИТОВИМА!**

ЗАМАК ДРАМЛЕНРИГ У ШКОТСКОЈ САГРАДИО ЈЕ ПРВИ ВОЈВОДА ОД КВИНБЕРИЈА КОЈИ ЈЕ НА ЊЕГОВО ПОДИЗАЊЕ УТРОШИО **500 МИЛИОНА ДИНАРА** А ГРАЂЕН ЈЕ 10 ГОДИНА

ДОКТОР ЦЕМС МЈУЕТ

(1656 - 1776)
ИЗ ЛЕНГХОЛМА (ЕНГЛЕСКА)
ОБАВЉАО ЈЕ ЛЕКАРСКИ ПРАКСУ 95 ГОДИНА — СВЕ ДО СВОЈЕ СМРТИ. УМРО ЈЕ У 120. ГОДИНИ

СЕВЕРНОАМЕРИЧКИ СКОЧИМИШ НИКАД НЕ ПИЈЕ ВОДУ

БОКОР ГЕОРГИНА

ВИСОК 2,80 МЕТРА ОДГАЗИО ЈЕ КЛОД ХАЛ ИЗ БУЕНА ПАРКА (САД)

ЈЕДНОГ ПОТПУНО ВЕДРОГ ДАНА У СЕВЕРНОМ ЛАКИМПУРУ (ИНДИЈА) ПАДАЛА ЈЕ „КИША“ ОД ПАПИРНИХ НОВЧАНИЦА (13 АПРИЛА 1953)

© 1959, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

Изгубљени ГРАД МАЈА

У моменту кад совјетски научници почињу да дешифрирају хијероглифе Маја, два млада француска научника су открила у источном делу Јукатана један град Маја. Он се ту налази затрпан већ више од хиљаду година испод лијана мексичке цунгле. Има

овог града (Chunuxche) било је сачувано у легендама у којима се спомињао изгубљени град.

Помоћу околних Индијанаца, француски археолози су ископали 108 споменика, од којих 8 пирамида и више палата украшених фрескама. Једна од ових палата је подземна и сачувана је потпуно цела; до ње се долази тајним пролазом.

Преисторијска хирургија

Многобројним сведочанствима о отварању лобање у преисторијско доба може се додати и ово. Близу Магдебурга у Немачкој недавно је

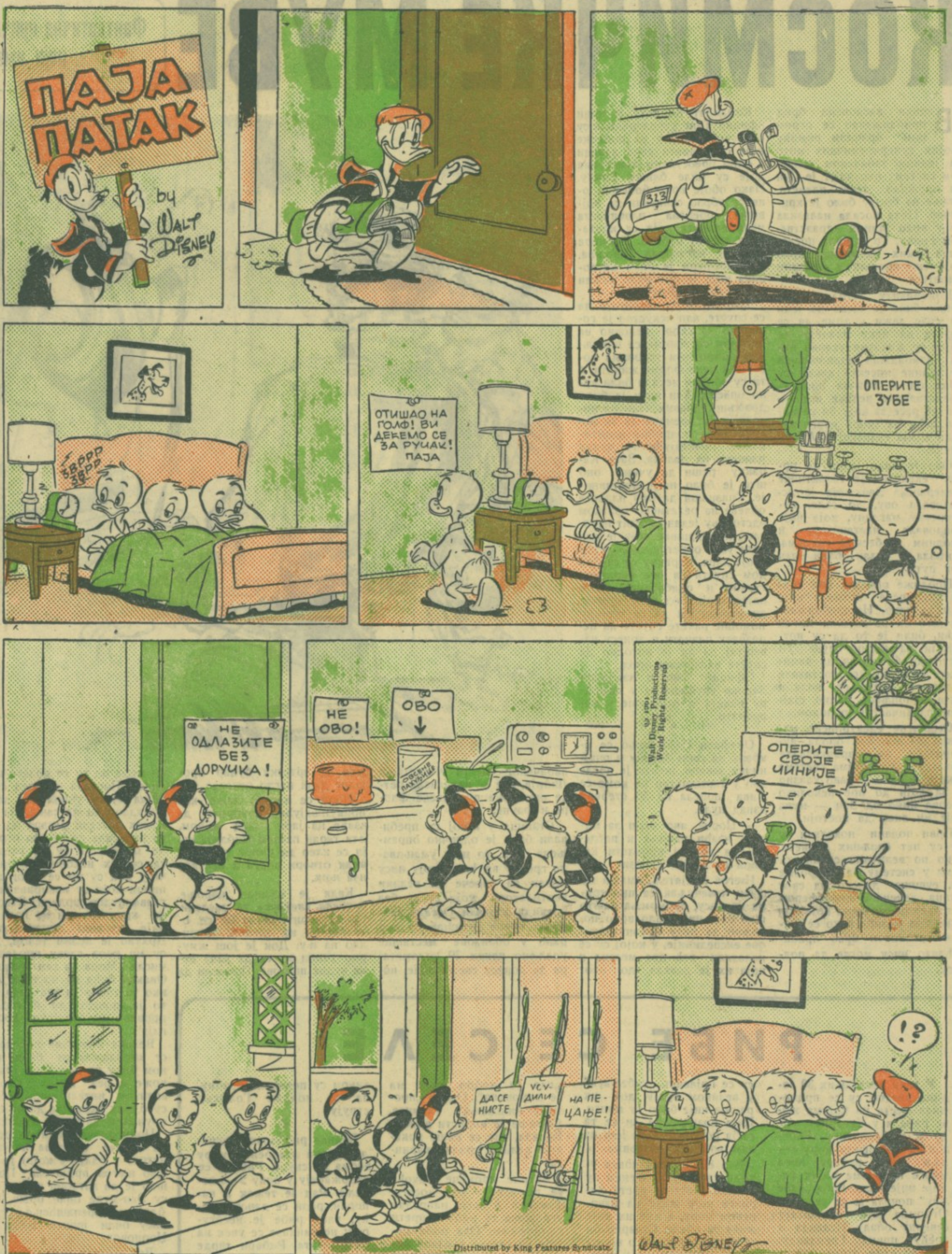
откривено више лобања са јасним траговима хируршких интервенција. Коштани ожиљци доказују да су пацијенти живели више година после ових операција, а саме лобање изгледа да су старе око 3.700 година.

Надају се

За своје борбене мечеве Јапанци „фабрикују“ цинове. Већ се од рођења веома напредне бебе, буквално кљукају пиринчем и присијене су да два пута више спавају него остала деца. Јапанци се надају да ће на овај начин постати касније најјачи људи на свету.

Пословице

Кад нема меда, довољна је и меласа (Индија). Свет је лепа књига, али она мало служи онима који не знају да читају (Италија). Оно што је ново, ретко је истина. А оно што је истина, ретко је ново. (Немачка).

Цвет по коме се може навити сат

Према овоме цветну може се навити сат. Цвет има необично име: зове се „Кинов цвет“. Отвара се у 19.30 часова. Научно му је име „Oenothera“. Он је нов у немачким вртловима и на балконима.

Берлински вртлар Херберт Кин донео је 1944. године малу дивљу биљку из Бретање у Берлин. После 16-годишњег одгајивања приказао је он сада овај цвет јавности. Осим у Берлину има га и у Ханову на разним местима. Свако вече у 19.30 часова, без обзира на временске прилике отварају се блиставе жуте као длач велики, свећи слични, цветови. Пуних 20 сати остаје блистава чашица цвета потпуно отворена. Тада вене, а следеће вечери поја-

вљује се нови цвет. Од јула па до првог мрзаца цвета у пуној раскоши. Готово на минут тачно пуца зелени омогач. Цвет задрхће и развије се муњевитом брзином, тако да у правом смислу речи искочи из омогача. Сади се у августу — септембру у врту или на балкону. Зима му не штоди.

ПРОТИВ «ДРУМСКЕ ХИПНОЗЕ»

Испитивања која је организовала француска индустрија аутомобила Рено, показала су да је музика најбоље средство за борбу против монотоније на друмовима која возача доводи у полусан, познат под називом „друмска хипноза“. Говорне емисије нису пожељне, јер оне опет исувише одвлаче пажњу возача.

Бар негде тишина

Услед непрекидног радио-програма у Оклахоми становници нигде не могу да нађу мира. Увек неко држи отворен свој радио-апарат и бука их сусреће свуда. Због тога су одборници града одлучили да бар у једном од градских паркова осигурају апсолутну тишину: најстроже је забрањен разговор и прављење буке. Градски ошци се надају да ће бар овде шетачи наћи згоду за одмор и размишљање.

Да би зарадили

Туристе који овог лета буду разгледали чувени замак Оубери Еби неће више пратити водич. Објашњења ће им давати на четири језика мали радио-пријемник који ће свако добити на услугу уз извесну новчану накнаду. Спикери су — власник замка војвода од Бедфорда и његова жена Францускиња.

ПРЕДСТАВЕ ЗА КОЊЕ

Биоскопску дворану за „специјалну представу“ закупио је неки власник ергеде у Енглеској. Лично је увео у салу једног од својих коња да пола сата „гледа“ филм на коме су приказане тешке препонске трке. Он верује да ће после ове „очигледне наставе“ коњ бити припремљен за трку.

КОНЦИЗНОСТ

Шеф једне мале станице у Минесоти у САД, имао је обичај да подноси врло опширне извештаје о најмањим удесима који су се десили на прузи.

Једнога дана директор железничке компаније затражи од њега да се убудуће држи чињеница без великих објашњења.

Две недеље доцније дирекција компаније прими следећи телеграм: „Поплава заменила пругу реком“.

КОСМИЧКЕ МУВЕ

Фантастична прича о »људима« из васионе који имају облик мува

Велики васионски брод приближавао се огромном брзином помоћу својих суперкосмичких мотора једном забаченом сунчевом систему око чијег је Сунца кружило девет планета. Стање на броду било је критично. Цела посада налазила се у врло јадном здравственом стању. То је била последица јаким радијацијама кроз које су прошли у близини Сиријуса.

Команданту летилице Каракху било је јасно да једини спас лежи у томе да се спусте на неку планету на којој су животни услови били приближно подношљиви за велике инсекте какви су били он и његова посада, представнике велике интелигентне расе за коју би се могло рећи да скоро неограничено влада галаксијом Андромеде.

Ово је била једна од првих експедиција галактичке федерације Зан која је испитивала ову, до сада, неспитану маглину, која није обилвала настањеним и плодним небеским телима, а имала је чудан облик млечног пута.

Поближе описати ове чудне свемирске путнике није нимало лако. Најприближније, што би се за њих могло рећи, било је то да су потсећали на велике муве. То јест, ако би могли да замислите муве које су достигале величину осредњег вола и биле оклопљене чудно сјајним плавичастим оклопом.

Савршене електронске машине васионског брода аутоматски су израчунавале податке о планетама система у који је брод управо улазио и за који до пре неколико часова нико од Зан — мува није ни знао да постоји.

Први подаци показали су да су пет спољних планета, иако по величини сличне онима у систему на Андромеди, сувише далеко од свог Сунца, ледене и атмосфером испуњеном гасовима које Зан муве, без обзира како се њихов организам брзо прилагођавао нису могле да поднесу.

Командат Каракху и први официр Танг усредсредили су сву своју пажњу на податке које су апарати сада давали о оним преосталим планетама које су биле ближе Сунцу. Иако обоје врло болесни, они су убрзо схватили да највише обећава плавичаста мала планета која се кретала у трећој орбити. Температура је изгледала повољна. У атмосфери је било кисеоника који је био врло важан за организам Зан-мува.

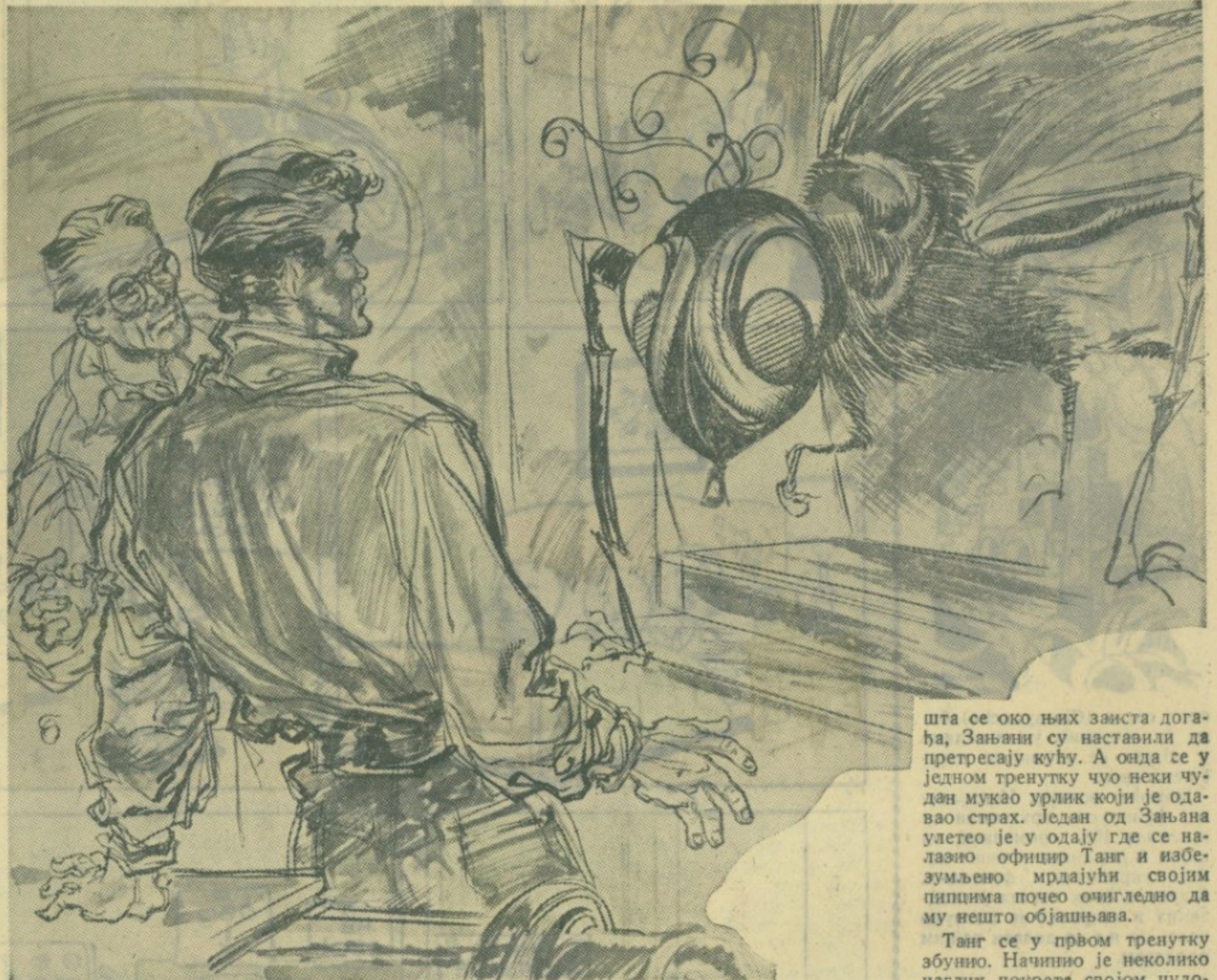
Требало је да покушају да се спусте, али искуство је говорило да скоро редовно на оваквим световима са повољним природним условима постоје и неке форме живота, а ти су облици некада били врло опасни. Али нити је било довољно здравих чланова посаде, нити времена да се изврше нека подробна испитивања, облетајући ту чудну планету из далека. Зато Каракху реши да учини оно што је било најједноставније. Спавивши да око планете облеће на релативно кратком одстојању један сателит изровашене површине који је планети увек окретао само једно своје лице, Каракху се са бродом спусти са оне скривене стране и одабраше троје најздравијих од целе момчади нареди им да се помоћу помоћне ракете спусте на непознату планету и донесу извештај да ли је погодну да спусте васионски брод.

Официр Танг и изабрани Занови увукоше се у помоћну ракету и отиснуше у непознато.

Олафсон Пибл лењо се окрену на свом лежају и очајнички завапи, пошто је погледао у термометар на коме се жива попела на 50 степени изнад нуле.

— Џорџе, ако знаш за милост изађи напоље и погледај да ли тај проклети камион са водом долази.

Његов пријатељ, омањи мршави човечуљак са цинкерима на носу, промрља нешто што баш није било врло повољно за целу организацију ове експедиције, у којој су се налазили већ два месеца и која их је довела до овог

забаченог места у пустињи Либије, где су изучавали ретке примерке пустињске флоре и фауне.

Станица у којој су пребивали била је одлично опремљена. Али, то није умањавало грозну врућину, коју нису могли да спрече ни велики вентилатори који су се без прекида обртали. Остали чланови екипе отишли су још даље у оближње месташце удаљено неких 30 километара да донесу свеже воде, по-

што је артески бунар прошлог дана нагло отказао.

Џорџе се лагано диже, као прикупљајући храброст да изађе на јару пред кућом, али теран главом Пиблија који се клео да умире од жеђи ипак отвори врата и несташе иза њих.

Када је изашао напоље, сунчева светлост га заслепи. Он затвори очи да би се, отварајући их лагано, привикао на њу. Док је још жмурио учини му се да зачу неке чудне шуме. Помисли да

то мора да су се колеге вратиле. Погледа испред себе. Онда му се учини или да је полудео или да сања. На непуних десетак метара од њега налазиле су се три огромне муве које су га гледале са својих неколико пари очију док су им се неки дуги пипци који су извиривали из глава чудно мрдали. Хтео је да крикне, али из грла му није излазио никакав глас. Дрхтао је целим телом, док су му кроз главу пролазиле мисли „Мора да сам полудео. Оваква бића не постоје. Ако ико то треба да зна онда сам то ја, пошто сам 40 година провео изучавајући зоологију“.

Велике Зан-муве почеле су се приближавати овом чудном бићу на две ноге, глатке коже и без крила. Својом великом интелигенцијом оне су одмах схватиле да није на оружје и да их се плаши.

Џорџе изнемишљен од страха полете вратима и улете натраг у одају у којој је лежало његово пријатељ. Покушао је да затвори врата, али су Зан-муве биле брже. Пиблијево запрепашћење и страх нису били ништа мањи од Џорџовог.

Док су два човека стајала изнемишљена у једном углу собе више мртви него живи, Официр Танг поче систематски да претражује суседне одаје ове чудне куће поред које су се спустиле. Изабрали су је зато што се налазила нешто удаљена од осталих насеља и што су мислили да ће овако са најмање опасности по себе дознати какви су становници ове планете.

Пошто је утврдио да се ова двојножна смешна бића ипак налазе на неком ступњу интелигенције, официр са Зана покуша помоћу основног телетатског преношења мисли да са њима ступи у везу. Док је он покушавао да им пренесе мисао да су они сада потпуно у њиховој власти и да је боље да не покушају да пруже неки отпор док не стигну и остали са васионским бродовима. Оваде је искусни васионски истраживач Танг лагао да би заплашио ова бића и да би им наметнуо идеју да има пуно Зањана који ће заузети Земљу. Зањанима је увек успевало да помоћу страха наметну покорност нижим бићима.

Док су преплашени људи лагано почели да схватају шта се око њих заиста догађа, Зањани су наставили да претресају кућу. А онда се у једном тренутку чуо неки чудан мукао урлик који је одавао страх. Један од Зањана улетео је у одају где се налазио официр Танг и изнемишљено мрдајући својим пипцима почео очигледно да му нешто објашњава.

Танг се у првом тренутку збунио. Начинио је неколико наглих покрета својом чудовишном мувљом главом, а онда, забравивши на људе, одокакута у суседну одају за својим потчињеним.

Док су се из суседне одаје чули чудни звуци, два научника су лагано почели да долазе себи. Сакупивши сву храброст Пибл се дошњао до врата суседне одаје и кришом погледао унутра. Почео је прохотом да се смеје. У суседној одаји налазила се велика мрачна комора и филмски пројектор. Велике свемирске муве пустиле су у рад апаратуру и на великом платну почели су се одвијати моменти из живота великих пустињских паукова које су научници у току својих испитивања снимали у свим појединостима.

Огромне техникомор слике паукова који су мигали унаоколо изгледала да су преплашили Зањане. Снимљени помоћу нарочитих микро објектива пауци су заиста изгледали огромни, већи од Зањана и свакако много стварицији. Свесни страха који су пауци уливали овим посетиоцима из васионе научници су се одмах одлучили на своју следећу акцију. Ушли су у пројекциону салу и бацили се ничице пред платном на коме се одвијао филм. Целим својим понашањем они су створили утисак да су пауци господари на Земљи и да им људи служе као робови. Другим гестовима показали су Зањанима да сваког тренутка очекују долазак својих господара.

Танг се није дуго размишљао. Пипцима је издао неколико кратких наредби и већ је у следећем тренутку соба била празна. Остали су само научници. Мала ракета винула се пут неба да јави празну вест команданту Каракху.

Велики васионски брод са Зана ускоро је напустио сунчани систем планете на којој су „владали диновски пауци“. Кренули су да траже неко гостољубивије место — на коме би се болесна посада могла опоравити од претрпљеног зрачења, а сада и страха од велике опасности коју су управо избегли.

Џорџе и Пибл су се дуго немо гледали очекујући када ће се остали чланови експедиције вратити, свесни да о овоме што им се догодило никоме никада неће смети испричати ни речи, ако не желе да их прогласе лудим.

РИБЕ СЕ СЕЛЕ

У току последњих 30 година знатно су се променила места на којима живе рибе и у Северном мору и у Атлантику. Риба је на отвореном мору стајала данас рибаре пред многе проблеме којих раније није било. Риба „кабељау“ почела је да се сели. Огромна јата напуштају северну обалу Исланда и крећу према Гренланду. Пре су само ларве преваливале тај пут, теране источним ветровима. Данас рибе путују саме за Гренланд и ту бацају икру. Код Њуфаундленда такође

су се појавили „кабељау“ у великом броју, док их раније није било то много. Није познато да ли се та риба почела селити још неким воденим путевима. Већ 800 година човек уводи харингу на њеним путевима. Постоје врсте харинге које живе на отвореном мору, а има их које живе уз обале. Стварно би се могло говорити о шкотским, јитландским и норвешким харингама. Харинге су изненада почеле да мењају место пребивалишта. Изгледа да су увиделе истинитост изреке:

„где је добро тамо ми је домовина“. Од те „промене мишљења“ харинга, највише је користи видела Канада, где се више показује велики прилив харинга.

Велике промене такође се примећују код лососа. Техника и њен напредак угрожава ту рибу и прети уништењем. Ова риба путује из слатке у слану воду. Чудна је то риба! Она остаје у слатким водама док не наврши две године, а затим креће према сланом мору. Три до шест година остаје лососи у мору, где достигну своју максималну величину.

У Канади и САД почели су да стварају за лососе нарочита места за бацање икре. Тако је та риба поштеђена од смрти међу турбинама модерних електричних постројава. Тако је лосос померено смер свог путовања поред обала Атлантика и Пацифика према јужним деловима Леденог мора.

Наука још лута у тачном одређивању разлога за померање рибљих путовања. Претпоставља се да је у главном за то криво загревање арктичких крајева. Шпицберг и Гренланд су још почетком овог века добијали свој хладан ваздух изричито из поларних области, а данас претежу у тим областима топлије ваздушне струје са југоистока. Ветрови над Атлан-

тиком су повећали брзину, па то помаже Голфску струју.

Велике риболовне експедиције на отвореном мору веома су скупе. Рибари се задржавају у лову 2—3 недеље. Рад је тежак и напоран, ради се дању и ноћу, улов рибе је несигуран; не наилазе се увек на риба јата. Рибари тврде да више вреди добар капетан него ли сва модерна постројења за проналажење рибе. Капетан мора имати „добар нос“ да би „намирисао“ где има рибе. Велики непријатељ тих рибарских експедиција је јак ветар који отежава већ и јначке тежак посао.

Лов на харинге је у великим случајевима успешан. Улов је огроман и сви рибари имају пуне руке посла. Дешава се да је лов тако богат да се у лукама помоћу елеватора мора вршити истовар лађе.

Лов на лососе зна такође бити веома богат. Уловљена риба избацује се са рибарских бродова на теретне чамце, а ови пребацију рибу одмах у фабрику за прераду рибе. Ова брзина потребна је јер се риба брзо квари и мора се одмах прерадити. Пошто се лососи све више селе према канадским водама, то је извоз конзервираног лососа постао врло уносна грана привреде ове земље.

Риболов у северним морима веома је напоран за рибаре. Најпогодније време за риболов је од новембра до јула. Дешава се да су палуба, алат и опрема покривени дебелим наслагом леда, која отежава сваки рад. Једина олакшица је да се овде риба не квари, те може да лежи извесно време у снегу и леду, па се онда преноси саоницама у фабрике.

У НАШЕМ СТОЛЕЋУ

У Енглеској данас, у двадесетом веку, постоји око 150 замкова и старих двораца које ни ко, чак ни за најнижу цену, не жели ни да купује ни да узме у најам јер међу сујеверним острвљанима влада веровање да у њима има духова који ноћу ометају одмор и сан станара.

НИЈЕ КОМЕ РЕЧЕНО...

Становници источног Адена били су недавно изненађени када су „са неба“, помоћу падобрана добили 200 пари сандала. Убрзо се утврдило да су сандале биле погрешно „адресиране“. Уместо да падну британским војницима који су тамо стационирани, оне су пале у руке домородаца.

ЈЕДАН ГЛАС ВЕЋИНЕ

Успешна борба за независност енглеских колонија у Америци, приморала је британски парламент да призна независност Сједињених Америчких Држава која је изгласана 23. фебруара 1782. године, само с једним гласом већине: 178 према 177.

АСУРА КОЈА СВЕДОЧИ

Богати Јанг обилазио је своја поља. Радовао се што има толико земље. Само му је сметало једно мало парче земље, посађено белим луком, власништво сиромашног Лија. Оно се просто забило као клин у његов посед. Љубоморно је посматрао пуне велике главнице.

Од раног јутра до касне вечери, Ли и његова жена клечели неговали су лук, окопавали земљу и бринули се о њему као да је мало дете. Када је дошло време бербе Ли је преко целе ноћи остајао на пољу. Лешкарно је на асури покрај лука, више будан него што је спавао. Када је Јанг сазнао за ово лукаво се смејао и говорио:

— Остави асуру на пољу, да крадљивац поверује да си ту, а ти се испевај код куће.

Ли је поверовао Јангу. И те ноћи спавао је у својој кућици. Сутрадан када је дошао на поље, његов бели лук био је побран. Јадникујући Ли је отрчао код мудрог судца Мао Фу и испричао му о свом удесу.

— Имаш ли сведока који је видео крађу? — упита Мао.

— Нико није видео крађу, мудри Мао Фу, — одговори Ли.

— Зар ниси рекао да си оставио асуру да спава на

Људи су ћутећи напуштали судницу. — Смех их је прошао — Мудрац над мудрацима, велики судија Мао Фу присилио је асуру да сведочи и да правду задовољи

пољу? — запиткивао је судија.

— Да, истина је, асура је тамо била, — потврдио је Ли.

— Тако, ипак имаш сведока. Дођи сутра ујутро са њим у судницу, саслушаћу га.

По месту се брзо раширила вест да судија намерава да асуру саслуша као сведока.

Сви су се томе смејали и судију називали глупаном. Сутрадан се у судници тискало готово половина становника места. Богати Јанг је за себе обезбедио место

одмах крај судијиног стола. Када је Ли ушао, присутни су се смејали. Свако је настојао да види чудног сведока.

Када је видео асуру, Јанг се од смеха хватао за стомак.

Када је ушао судија, у судници је завладала тишина. Мао Фу је запретио главом свакоме ко без позива проговори. После овог позва Лија да изнесе тужбу.

— Неко ми је прошле ноћи покрао сав бели лук са поља. То је био најлепши бели лук у целој Кини, мудри суче, — рече Ли.

— Нека дође сведок, да бих га могао саслушати, — рече Мао Фу.

Ли положи асуру пред судијин сто и рече:

Молим благодаклоност према моме сведоку — молио је Ли — код куће са њим никад нисам разговарао.

Мао Фу је љубазно питао сведока:

— Ти си био оне ноћи на пољу када је украден бели лук. Свакако знаш ко је покрао лук. Ко је то био?

Мао Фу је чекао на одговор. У судници се неко насмејао.

— Упозоравам те и опомињем, сведоче! наставио је судија.

— Извините, мудри судијо, — заузимао се Ли за асуру — Тога се неће сетити, јер у глави има сламу.

— Зар из сламе не измлатиш зрње? — питао је судија и осудио сведока на десет батина због непослушности.

Сада се чуо смех и никот са свих страна. Смех се појачавао како је који ударац падао. Судске слуге нису ништа истукле из асуре; ништа, осим облака прашине. А зато што асура никако није хтела да проговори, Мао Фу ју је осудио на још пет батина.

Једна асура није издржала. Стварале су се на њој рупе и цепала се све више, претварала се у прашину и отпатке.

— Сведок је рашчупан, Мао Фу га је уништио — сви су викали и смејали се.

У сали није било никог ко се уздржао да не говори без судијиног питања. Изненада зазвонило је звонце Мао Фуа. Сви су се утишали.

— Осуђујем све присутне због непристојног понашања у суду на казну једне везе белог лука, а претрес се одлаже до подне — изјави судија.

Лепо нас је надмудрио, — Јадали су се неки.

Већина се смејала малој казни. Јанг је радосно трљао руке. До подне су све количине белог лука у месту биле распродате. Трговци су брзо подизали цену. На судијиним столу скупила се велика хрпа белог лука. Неки је био жути или зеленији, крупнији или ситнији, а уз сваку везу било је и име чија је.

Мао Фу је наставио суђење тиме што је испитао да ли су сви осуђени платили казну. Затим је позвао Лија да у тој гомили позна свој лук. Ли је загледао сваку везу. У сали је било тако тихо да је свако могао да чује како му лупа срце, а нарочито Јанг.

— Ово је мој бели лук, и онај тамо, и овај, и тај тамо

и тај — говорио је Ли и извукао из гомиле преко дванаест веза. Мао је прочитао имена на везама и наредио да властелици иступе и стану код стола. Једног за другим питао је где су купили тако леп бели лук. Сви су рекли да су га купили код трговца Ванга. — Дозовите ми трговца Ванга, данас бих радо јео тако добар лук!

Кукајући, дошао је Ванг у судницу. Сав се тресао, јер је очекивао да ће бити кажњен због подизања цене лука. Место овог, Мао Фу му похвати робу:

— Твој бели лук је изванредан. Можеш ли ми послати кући једну оку?

Ванг се извињавао да у складишту нема више ни једну везу.

— Сигурно ћеш сутра имати овако добар лук, — рече судија и сасвим узгред га упита: „Од кога купујеш бели лук?“

Ванг се изненади и брзо погледа иза себе где је седео Јанг и рече да лук купује од Јанга.

— Јангу изађи — нареди строго судија Мао Фу.

Оборене главе изађе Јанг пред судију.

— Ти си украо сиромашном Лију бели лук, — чуо се строги глас судије, као удар бичем.

Ли је стајао као скамењен од страха и изненађења. И људи у судници су ћутали као да се оптужба тиче свакога од њих.

— Одведите лопова у затвор — нареди судија, а теби Ли припада сав бели лук који је на столу и још сав бели лук који је на Јанговим пољима.

Овим је суђење било завршено. Људи су ћутећи напуштали судницу. Смех их је био прошао. Место смеха могао се чути тихи шапат:

— Мудрац над мудрацима ја наш велики судија Мао Фу. Он је чак и асуру принудио да сведочи.

WALT DISNEY НИКИ-ПАС ДИВЉИНЕ

Мече је вукао на једну страну, ники на другу...

Зас би надјачало мече... час би ники јаче вукао...

За то време...

Уже се повлачило час горе час доле таруки се о камење и... наједном...

Тако су и ники и нива најзад били слободни! Мече је утекао од цовечјих трагова... пас је кренуо по трагу...

Знао је да треба да се ослони на свој њућ па ке наћи човека...

Бек је био пао сумрак кад је стигао до места где је траг престајао...

Али, одмах је видео да тај човек није његов господар... осетио је неки страх...

Животињско око! Вук!

НАСТАВЉА СЕ

Једногласна одлука

Научници окупљени на међународној конференцији о Антарктику једногласно су одлучили да се на подручју Јужног пола пси држе увек на ланцу. До овога је дошло због тога — да пси не би више насртали на пингвине и друге животиње које настањују ово подручје.

Са сликом »Краља валцера«

Нове банкноте од сто шиллинга, које је недавно пустила у оптицај Народна банка Аустрије, имају слику »краља валцера Јохана Штрауса«.

ДОМАЊИЦЕ НИСУ ОДУШЕВЉЕНЕ

Домаћице у Западној Немачкој нису одушевљене становима које до бијају у новоградњама. Пре свега незадовољне су нишама-кухињама и сматрају да су оне мале за домаћичке послове. На основу једне анкете утврђено је да ове минијатурне кухиње имају и присталица — јер се у њима не може обожвати. У анкети је 37% тражило кухиње у којима постоји и мали простор за ручавање, а 14% се изјаснило само за »раду кухињу«. Седам процената је само тражило велике кухиње какве су имале наше прабабе.

НЕПРИЈАТЕЉ БРОДОЛОМНИКА

Могу ли бродоломници да се одрже у животу пијући морску воду? Наука сада покушава да одговори на ово питање.

Једног топлог јулског дана 1943. године амерички поморски официр Џорџ Смит нашао се у малом гуменоу чамацу негде између острва Мунда и Гвадалканал. Био је бродоломник. Проклињао је људску неспособност да морском водом утоли жеђ. Тада је приметио једну птицу како се спустила на површину недалеко од њега и почела да пије воду. То га је навело да размишљање. Убио је птицу из револвера и распорио је не би ли утврдио како то да њој морска вода не штоди. Назад је њеним салом намазао непеце, да би мање осећао слан укус. Ускоро је пио по пола литра морске воде дневно. Када је после пуних 20 дана спасен, био је још у доброј кондицији.

О Смитовом искуству дуго се причало у америчкој морнарици и авијацији и чак се препоручивало да се поступи на исти начин у случају невоље. Међутим, испитивања су показивала да је Смит имао још довољно воде у организму кад је почео да пије морску воду, а петог дана, пошто је пала киша, пио је у ствари кишницу. Да тога није било он би свакако умро од жеђи.

Међутим, Смит је приметио још нешто: свакодневно је из бацивао из себе готово три пута више воде него што је уносио. Значи да је со из морске воде узимала резерву из његовог организма, што би довело до опасног стања — потпуног губитка течности из организма.

На жалост, медицинско објашњење овог догађаја мање је познато него оригинална Смитова фрича. Тако се још и сада расправља о могућности да човек пије морску воду. Чак се наводи и читав низ „доказа“ у том погледу: извештај Француза др Алена Бомбара који је на сплаву „Јеретик“ прешао 1952. године Атлантски океан од Канарских острва до Барбадоса, а такође и опити које је касније спровела француска морнарица. Њени стручњаци сматрају да човек може да издржи шест дана пијући само морску воду, под условом да је пије у малим количинама — само 50 грама одједном. Ако би требало да је пије и после шестог дана, морао би да узме и литар слатке воде да би се организам ослободио вишка соли. Тако би издржао једанаест дана.

Насупрот томе амерички војни лекари још увек тврде да морска вода штоди људском организму и да ће пре штетити и скратити живот бродоломнику него што ће му помоћи да га одржи. Прво упуство које је дато америчким авијатичарима у случају принудног спуштања на море гласи: немојте пити морску воду.

Човек који уопште не пије воду може да остане у животу десетак дана. Просечно време које су бродоломници издржавали без воде за време другог светског рата износи једанаест дана, а то зависи и од температуре. При великим жегама то време може да буде само два до три дана.

Последице жеђи су обично ове: прво нелагодност, па умор, губитак апетита, сањивост, пораст телесне температуре, а затим, кад степен дехидрације (губитак воде у ор-

Многи бродоломници пили су морску воду и одржали се у животу више дана. Међутим, научници не препоручују онима које несрећа баци на бескрајне пучине да је пију

ганизму који се мери процентом губитка тежине) достигне пет одсто, долази и повраћање. Кад се овај степен повећа до десет одсто, јавља се главобоља, тешкоће у говору и покретима. Ако пређе десет одсто губи се свест а са 25 одсто увек значи смрт. Међутим, на високим температурама већ и са петнаест одсто може да буде фатална.

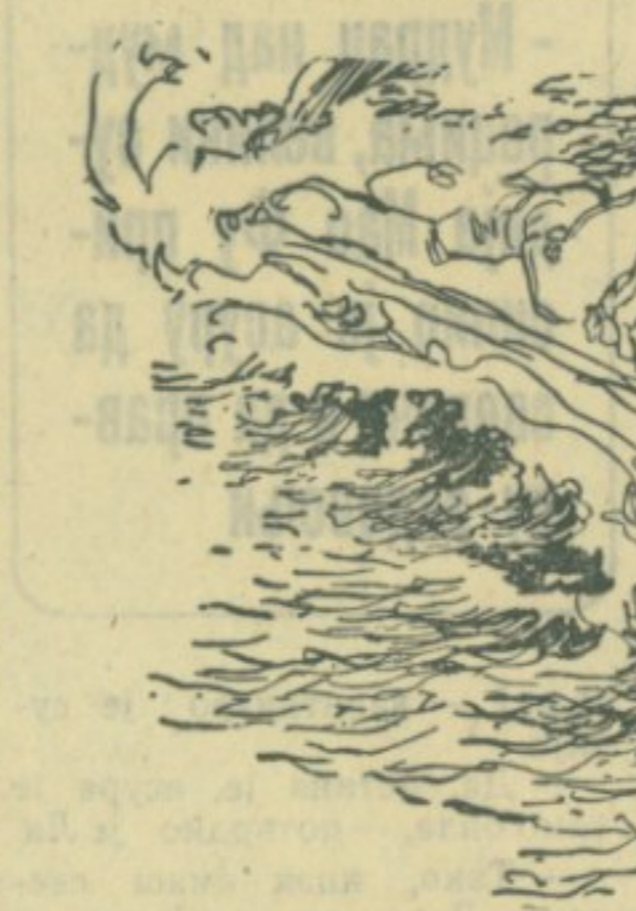
Ипак лекари сматрају да је жеђ ретко кад једини разлог за смрт бродоломника. Према енглеском лекару Макдоналду Кличлеју до смрти долази баш због морске воде коју

бродоломник у очајању пије не би ли угасио жеђ. А она делује једноставно као отров. Поред хладноће она је највећи непријатељ бродоломника. Обично протекне свега неколико часова од тренутка ка да исцрпљени бродоломник попије прве гутљаје морске воде до његове смрти. Понекад је та смрт тиха, али се некад јавља лудило због чега се несрећник баца из чамаца у море.

Ипак, остаје чињеница да је др Ален Бомбар пио искључиво морску воду за време преласка Атлантика. Крећу се са Канарских острва 19. октобра 1952. а стигао је на Барбадос 23. децембра — после пуних 65 дана. Али, 52-ог дана путовања сусрео је један пароброд, провео на њему извесно време, ручао и пио воду. Остаје међутим ипак период од 52 дана, када је пио само морску воду и, с времена на време, кишницу. Лекари истичу као важно да се Бомбар спремао за овај опит, да је био душевно припремљен за то и да је имао енергију и снагу воље коју ретко имају бродоломници. Зато Бомбаров случај не може да буде типичан.

Постоји још један пример и то дужег боравка на отвореном мору без воде. Кинез Пун Лим из Хонгконга провео је на сплаву 133 дана пошто је

брод на коме је био морнар торпедован 1942. године на јужном Атлантику. Првих неколико часова после бродолома провео је у води само са појасом за спасавање. Затим је наишао на сплав где је било воде и намирница за 50

дана. Али, остала 83 дана живео је искључиво од риба које је ловио и од кишнице. Кад су га бразилијански рибари нашли био је још у доброј кондицији.

Захваљујући искуствима из другог светског рата бродоломницима се сада пружа извесна сигурност. Кесича за пречишћавање морске воде или уређај који функционише

под дејством сунчаних зракова, дају страдалнику могућност да се сам снабде: кесу напуни морском водом и у њу спусти комад силиката алуминијума и сребра под чијим дејством се со слегне на дно кесе. Сваки комад силиката може да пречисти по литар воде. Конзерве са количном воде коју може овај пакет са кесом и силикатом сребра и алуминијума да пречисти — биле би пет—шест пута теже. Кеса се може користити по сваком времену, али количина хемикалија која се носи уз њу ипак је ограничена.

Уређај који функционише помоћу сунчеве топлоте даје

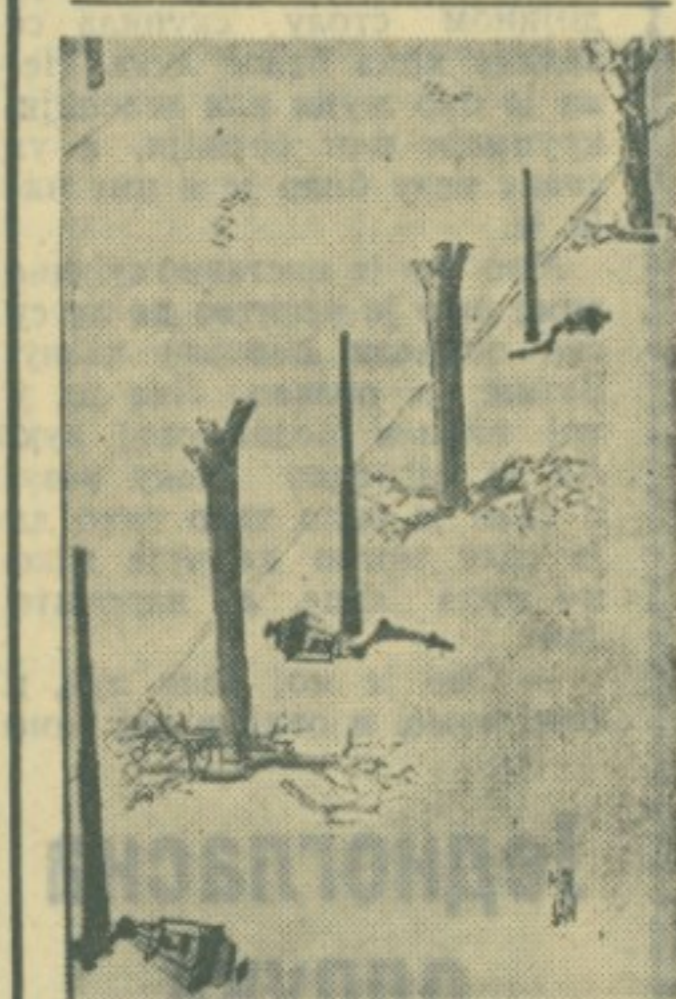
два литра воде дневно. То је у ствари балон од пластичне масе, у коме је разапет комад црне тканине. На њу капље морска вода из малог резервоара и под дејством топлоте испарава. Пара се скупља на зидовима балона и одатле прелази у резервоар за слатку воду, док со остаје на тканини. Овај уређај може да се употребљава неограничено, али дејствује само када има сунца или када је врло топло.

Сматра се да у оним деловима Океана које обично надлежу редовне авионске линије а куда и бродови углавном плове, кишница може да обезбеди 80 па и више процената воде за пиће. Према томе комбинована употреба кесе, уређаја и кишнице може да спасе бродоломника. Зато је непотребно и штетно пити морску воду.

МАЛО СМЕХА

— ПОТПУНО НОВ ШЕШИР, ПЛАТИВЕ МИ ТО!

БЕЗ РЕЧИ

БЕЗ РЕЧИ

БЕЗ РЕЧИ

— ВОЈИМ СЕ ДА НЕ ЛЕТИМО СУВИШЕ НИСКО!

ПОСЛЕ ОДМОРА

БЕЗ РЕЧИ

МАЧКЕ НА ПЛАТНОМ СПИСКУ

Војна интендантура у Гуну поднела је августа 1871. године рачун на примљене мачке које су имале задатак да чувају постојеће залихе жита од мишева и пацова који су се били толико намножили да су трепутно представљали за војску непријатеља број један. Од 5. јануара 1871. године, па до утрешка свих залиха жита било је на плати најпре три, а потом пет мачака. Свака мачка имала је плату у износу од 10 пара дневно. Зато су мачке, пошто су добијале плату, морале саме да се брину за стан и храну. Цео рачун је износио 44,30 франака. Након завршене војне службе мачке су биле враћене на грађанске дужности...

Тим речима је хроничар забележио један догађај из 1883. године у Швајцарској. Сличних појава је било и у ранијој историји, нарочито за време ратова на мору. Пацови су тада, понекад, бивали права напаст за војску, „непријатељ број један“ — како каже швајцарски хроничар.

Пацови су, исто тако, представљали за војску не малу тешкоћу и за време другог светског рата. О томе говори и овај пример.

Поред свих недаћа с којима се суочила енглеска армија, када је лети 1942. године била принуђена у Африци да се повуче све до Ел Еламејна, задесила је и једна мора, непредвиђена: борба против пацова... Наиме, те године читава „војска“ пацова била се увукла и сместила у различна слагалишта, тако да је то представљало озбиљну бојазан за енглеску војску, бојазан да она буде „одсечена“ од својих база за снабдевање. Пацови су били „напали“ огромне количине животних намирница, као и различну опрему — ципеле, одећа од коже и други сличан прибор намењен за свакодневне потребе војске.

Покушаји да се пацови униште „приручним средствима“, некаким отровима — био је потпуно безуспешан. Штавише, нису помагала ни она средства која су након добивена из земље, са острва. Ради тога су Енглези затражили помоћ од својих савезника — Сједињених Америчких Држава.

Борба против пацова била је, затим, поверена некој познатој америчкој фирми, специјализованој за тај посао, која је, за релативно кратко време, уништила чудног, али опасног непријатеља...

Енглеска војска, међутим, имала је сличан проблем и на европском ратишту, баш уочи искрцавања и отварања другог фронта. Зато су ангажовани посебни одреди чији је једини задатак био — борба против пацова. Тако је, у неку руку, представник поменуте америчке фирме постао „командант“ одреда за уништавање пацова.

Али та „војска“ је и касније, после отварања другог фронта, наишла на нова „упоришта“ — по складиштима Француске, Белгије, Немачке...

... Од тада је прошло много година. За то време у војсци је, тако рећи, штошта било усавршено. Али, изгледа, још нису пронађена и изграђена таква складишта у која је онемогућен приступ разним штеточинама, нарочито пацовима. У прилог томе говори и чињеница што и ланас, у Западној Немачкој, постоје неки делови одреда, које су Енглези формирали још пре завршетка другог светског рата ради борбе против пацова, некад су, дакле пацови били права напаст за војску. Али, по свему судећи, ико се данас у борби против те немани изналазе ефикасна средства, опасност од пацова још није престала, чак ни у војсци.

»ХАРИЈАА«...»ЖДРЕБАД«...»СВИЊЕ«...

У старија времена, док се земља није обрађивала тако рационално као да нас, сељаци су имали главни приход од гајења и продаје стоке. Огромни сеоски пашњаци, који су се простирали покрај сваког села, омогућавали су сељацима да отхрањују стоку у великом броју. Сваки домаћин одабрао би ону врсту стоке која му је највише одговарала.

Стоку су чували посебни чувари — пастири. Чобани су чували овце. Било је домаћин става која су имала своје стадо од 100 до 200 оваца, тако да су држали и свога чобанина. Али је било људи који су и сами „чобановали“, и више живели од тога него од приноса земљишта. Чобани су потпуно упознали људи и потребе оваца, па их, према томе, гајили и пазили. Они нису никада заједно. Сваки је сам, са својим стадом, јер се овце не смеју мешати. Чобанинов помоћник је нарочито извежбани пас, зван „пулин“. Он тера овце, враћа их ако се удаље, и сабија у гомилу. „Пулин“ се одликује силним лавезом. Целога дана он иде уз свога господара, тако да је разумевао сваки његов миг. Уз „пулина“, чобанин би држао и по једног или два велика овчарска пса, који су чували стадо од спољних непријатеља, нарочито ноћу. Многи чобанин држао је и магарца, који је предводио стадо, а, по потреби, носио на себи чобанина или његову кабаницу и друге ствари.

Чобани су лети ноћивали на њивама, где би стадо било у „летвама“, тј. у обору који се правио за овце од коचेва и летава, а премештао се сваки трећи-четврти дан по целој њиви. Уз „летве“ се наизменично чобанинова колиба — дрвена кућица на два точка. Он је у њој спавао, пас под њом, а магарца уз њу. У тој самоћи, тишини и пространству, он би се разоноћивао фрулом, уколико је имао слуха и смисла за свирку. Ако му се не спава, посматрао је звезде и, годинама, потпуно би упознао њихов положај и кретање.

Сремски чобани носили су некада нарочите шешире, са крутим водоравним широким ободом, и дугачке беле кабанице, ишаране по прсима и плећима разнобојном свилом, чији су рукави били доле зашивени. Кабанице су само набациване преко рамена, па закопчаване под грлом, а на рукаве се нису могле навлачити. Чобани су стављали у рукаве лулу, дувачке и друге ствари. Куд год иду, било за овцама или негде друг-

Било је људи који су само »чобановали« и више живели од тога него од приноса земљишта — Лепши и веселији живот проводили су свињари. — Од јутра до мрака на пашњаку код коња

де, чобани су увек носили високе штапове, које су држали по средини. На врху штапа налазила се метална, лепо израђена кука (квачица), којом би се служили при хватању оваца за задњу ногу.

Лепши и веселији живот од чобана проводили су свињари. То су већином били дечаци, који су тек били изашли из школе. Домаћини су чували своју децу од тежких послова, па су их зато најпре и слали за стоком. Тако су они расли, пасали се снагом и спремали се за тешке дечачке послове. Женска деца у Срему нису никада чувала стоку, па ни она најсиромашнија. По општем схватању, то је за њих био недолучан посао.

Свињари су носили преко рамена кожно торбу на којој

је била обешена тиква за воду на „тељигу“, а у торби су се налазили округли сланик, нож у „цагријама“ (корицама), четврт хлеба, комад сланине и једна до две главнице црног лука. У рукама су имали бич и штап, а на плећима белу кабаницу, од ваљане вуне, која не прокишњава.

На пашњаку се остаје од јутра до мрака. Ту се свиње измешају, пасу, и рију, а свињарчад се забавља. За време летњих топлих дана одлази се пред подне на планиште, које увек мора бити тамо где има хладова и воде. Ту се тачно знало где ће чији чопор да лежи. У подне је „свечани“ ручак. Док су ујутро свињари јели сланину или црни лук уз хлеб, некад стојећи а некад у ходу за свињама, сада су ложили ватру и пекали на ражњићима сланину. Маст из сланине целили су на кришке хлеба („мастиче“).

Међу свињарима налазио би се и понеки старији човек, кога су сви морали да слушају. Уколико би се неки дечак успротивио да иде по сунчаној припеци по воду, кажњаван је без милости. Када ускрати послушност, најстарији, лежећи на трави, комању даје: „Пет врџића“. Чим изда то наређење, четворица скачу. Двојица ухвате непослушног дечака за руке, трећи му положи свој штап на голу главу, а четврти удара пет пута својим штапом по ономе штапу на окривљениковој глави. Од те казне бриди лобања и потреса се цела глава. Уколико га ни та свирепа казна „не опамети“, одузимају му тикву и нико не

сме да му да воде. Тако га жеђ примора да буде „послушан“.

Тако су живели и проводили дане пастири појединих домаћина и газда. Али, било је и сеоских пастира. Све краве чувао је пастир који се звао „чордаш“, а цело то стадо крава и јунади звало се „чорда“. Некад би тај чопор у сремском селу износио и по две стотине комада.

„Чордаш“ би свако јутро, чим сване, дувао у свој метални рог. Најпре би стао несред раскришћа и дувао, окрећући се на све четири стра-

ки козар. Он је имао мали рог од говечета у који је дувао, а, уз то, викао је што га грло носи: „Харијааа, харијааа...“

Уз коње, који су служили за рад, сваки домаћин от

ве, према свакој улици. Његов продорни рог чуо се далеко у раном јутру и жене би журиле да помузу краве и да их испрате из дворишта у „чорду“. Када би се „чордаш“ огласио са раскришћа, кренуо је кроз село, а његови помоћници пошли би у друге улице, и, стално дувајући у рог, прикупљали би „чорду“ и изгонили је на пашу.

Док је у сремским селима било коза, чувао их је сеос-

ки козар. Он је имао мали рог од говечета у који је дувао, а, уз то, викао је што га грло носи: „Харијааа, харијааа...“

Уз коње, који су служили за рад, сваки домаћин от

храњивао је и ждребад. Кад би она мало ојачала и поста ла омад, да не би целог дана била у затвореном простору и за јаслама истеривана су на пашу. Њих је чувао пастир који се звао „ергелаш“, а његово стадо „ергела“. Он би се јутром јављао кроз село пуцањем бича и викањем: „Ждребад“.

Они који су имали по једну крмачу за расплод или по две-три свиње за јесење клање, за „смок“, пуштали су их

у сеоски чопор. Изјутра би се сеоски свињар — или, како су га звали „сеоскан“ — јављао пуцањем бича и викањем: „Свињеее“. Тада би свако истеривао своје свиње пред њега. Због великог броја свиња — и по три стотине — он је имао и по два-три помоћника — „бојтара“.

Сви ти сеоски пастири при мали су плату или у новцу, месечно, или, много чешће, годишње у храни, по комаду стоке.

НАЈБОЉИ МАТАДОР МЕКСИКА

У мирној и забаченој у улици града Мексико живи породица са седморо деце. Отац породице, Алфонзо Рамирез, висок и витак човек од 45 година, сваке недеље у четири по подне ступа у смртоносну борбу са неким љутим биком. Прошле године преко 60 пута је изишао у арену, више но ико од мексиканских матадора. Од 1957. држи рекорд у погледу броја борби и, изгледа, одржаће га и ове године. Најважнији је је, међутим, то да је Рамирез постао славан противу свих правила ове професије.

Прво правило гласи: најбоље борбе се остварују, ако бик има 5, а матадор 25 година. Алфонзо Рамирез, зван Калезеро, доживео је своју најбољу борбу у 38. години. Друго правило: није важно шта о теби мисле у провинци-

ји, већ у граду Мексико, Пунних 20 година Калезеро је доживљавао неуспехе у главном граду и захваљујући победама у унутрашњости он је избио на површину.

Треће правило: ако матадор жели да постане популаран, мора да води раскалашан и расипан живот о чему ће да пишу новине. Калезеро се у младости оженио другарицом из детињства, живи повучено и срећно у дому окружен са седморо деце.

Где, дакле, лежи успех тог човека у поодмаклим годинама који побија традиционална правила?

Љубав према занату

Алфонзо Рамирез није, као већина бораца с биковима, из сиромашне породице који у овој крвавој професији траже средство за живот. Отац му

— Алфонзо Рамирез је постигао славу против свих правила за успех у борби с биковима —

је угледни апотекар у граду Агаскалијанте, срцу Мексика. Део града у коме је Алфонзо рођен, зове се Тријана, као и стара четврт шпанске Севиле у којој су рођени многи чувени матадори. Још као дете себи је увртео у главу: „Мексиканска Тријана мора имати свог великог матадора!“ И пошао је тим путем.

Већ у једанаестој години ушао је у арену. Био је мршав, неразвијен, али је имао храбрости да, кад бик крене у напад, остане на својим стопалама све док се животиња не приближи. То није лако, јер бик је тежак пола тоне и носи смрт на роговима које треба избећи највише на одстојању од неколико сантиметара. Мала погрешка у прорачуну лишавала матадора живота. За последњих 40 година седам најбољих бораца с биковима тако је настрадало.

У дванаестој години напустио је школу и посветио се тореадорству. У петнаестој је наступио у провинцијским гледалиштима, у шеснаестој је доживео успех у родном граду за време борбе коју је његов отац организовао.

Тешке године и истрајност

Лепо је учествовати у кориди коју отац организује у родном месту, али борити се у провинцији сасвим је друга ствар. Паланке изводе препреде бикове који су већ десетак пута улазили у арену.

— Они знају више од младог тореадора, — каже Калезеро. — Стари бик зна у који угао треба да вас постави да би вас пробурзисао.

Седам година је учио поред старих лукавих животиња, а 1939. имао је срећу да му понуде учешће у једној борби у граду Мексико. Истовремено је имао несрећу да се појави кад и његов кум Лоренцо Гарца, који га је тако бацио у за сенак да су младог човека омакх послали у провинцију.

Стрпљиво се трудио да поврати углед док није поново изишао пред публику Мексика, али је опет претрпео неуспех. Тако још три пута.

Опасна озледа

Са разлогом се каже да нико не може да процени матадора док не задобије прву тешку озледу. Једно поподне, у Гвадалахари, другом граду

Мексика, догодио се следећи случај.

Његов бик-партнер био је веома љута животиња. У једном тренутку Калезеро се нашао у углу тако да је бик могао лако да га озледи.

— Пази! — викнуо му је импресарио. — Врло је опасан.

Пре него што се Калезеро одделио од оградне снажне животиња га је десним рогом по годила, заривши му шиљак у бутину, затим га је окренула око главе у круг, пребацила на други рог и бацила на тло. Једва су успели да их раставе и да заштите онесвесног човека. Олмакх је пренет у болницу. „Ако су данашњи тореадори издржљивији од некадашњих, — каже једна изрека — не треба хвалити њих већ пеницилин!“ Калезеро је добио температуру од преко 40 степени, али је тровање сузбијено. Тада се догодило нешто услед чега је ушао у историју мексиканског тореадорства. 22 дана после несреће, са завојем око бутине све до колена, изишао је пред публику да се бори са два бика у току једног поподнева.

„Храбар је као дивљи вепар!“ писале су новине.

На то је матадор одговорио: — Имам бројну породицу коју треба хранити. Морам да се борим свуда и у свако доба.

То је било 1950. године.

Све до 1954. борзо се и даље по унутрашњости док најзад 1954., у својој 38. години, није освојио прву победу у главном граду, своје земље Дуг, напоран и истрајан пут који је лако могао да скрати рог једног од бикова с којима се хватао у коштак. Данас нико не може рећи да Алфонзо Рамирез — Калезеро није заслужно стекао звање једног од најбољих матадора Мексика.

ТАЈНА ТЕЖИНЕ

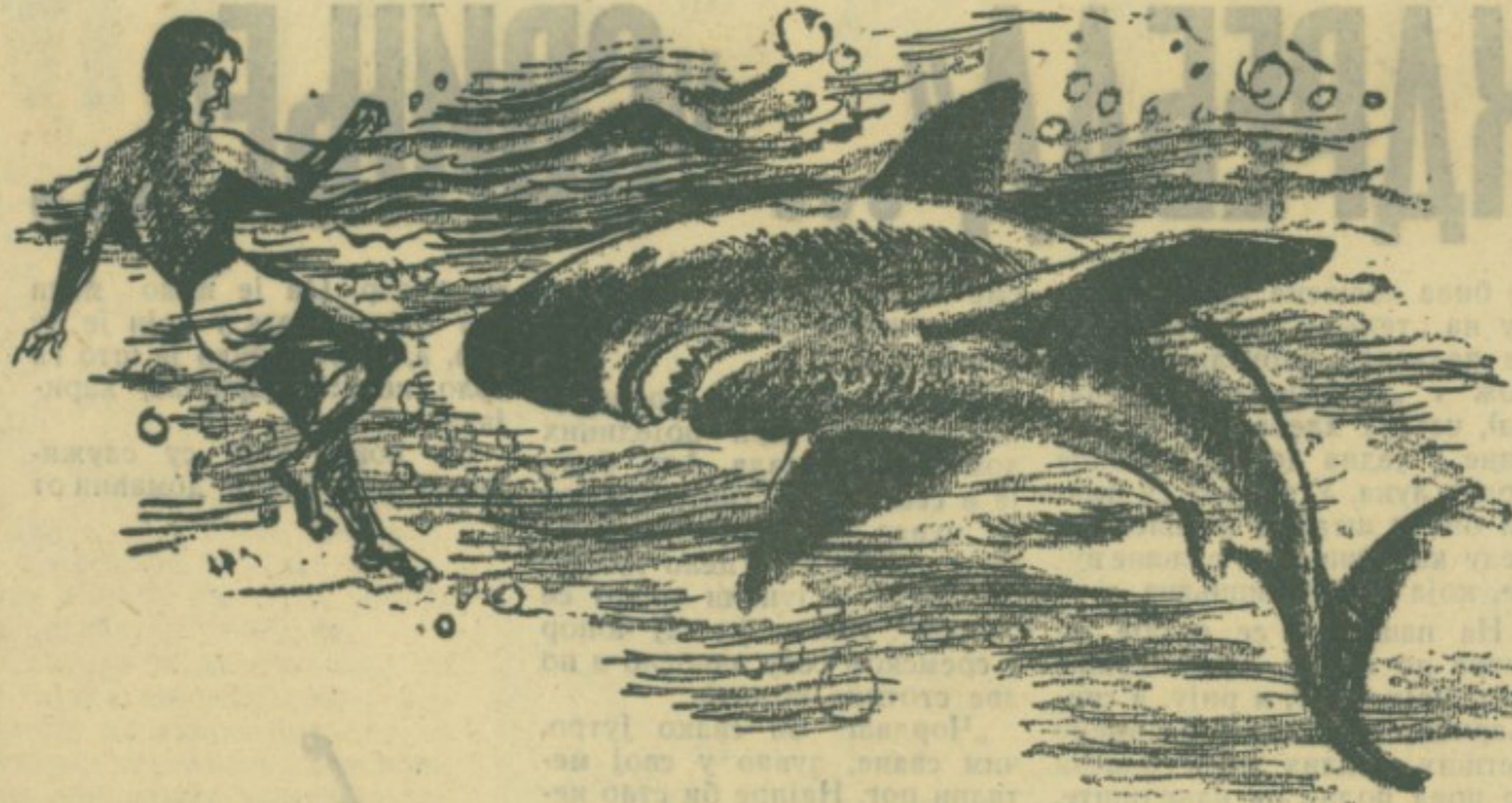
Дизел-локомотива која у Москви тежи 60 тона, по доласку у Архангелск тежа је за 60 килограма. Када из Москве стигне у Одесу она је лакша за 60 килограма.

Ове промене у тежини настају због окретања наше планете. Тежина тела у близини екватора умањује се за 1/290 део у упоређењу са тежином тела на полу.

Као што је познато сила теже на разним небеским телима је различита. Човек који је на Земљи тежак 70 килограма, на Месецу је тежак само 11 килограма. Због тога је у стању да направи скок у вис и даљ шест пута већи него на Земљи. То још није ништа у поређењу са астероидом Хермес. Сила теже на њему је тако безначајна да је човеку довољан минималан напор па да полети у васионско пространство.

Већ 350 милиона година крстари нашим морима. Изванредно фини њух омогућује јој да открије и следи мирис крви. Научници су оповргли више легенди о ајкули.

КОЊИ КОЈИ РАЧУНАЈУ

Досије о коњима који мисле одавно је затворен. На њега се већ одавно нахватао дебео слој прашине. Да ли је ипак препредени коњ Ханс имао меморију?

Све је почело 1890. године. Немачки учитељ у пензији фон Остен запазио је интелигенцију коња упрегнутог у његове каруце. Као педагог у себи је помислио: „Овај коњ је паметан, а кад би ме разумео, могао би пуно да научи“. Прво што га је научило је да разликује леву и десну страну. Коњ је брзо напредовао тако да је његов господар био у стању да вози кола главном улицом општених дизгина. Једино му је гласом давао правац. Успео је да научи коња да броји до пет и после тога је животиња угнула.

Године 1900. исти учитељ је са коњем Хансом, руским пастуном старим пет година, покушао то исто, а коња је назвао „препредени Ханс“. Да би коња научио да броји фон Остен је овако радио. Ставио би на сто једну кеда, затим би клекнуо и узео коњско копито ударајући га о земљу изговарајући један, а тада би са стола оборио кеда. Ту вежбу је понављао више недеља стално повећавајући број. Зауодно, коњ је научио да разликује бројке и ударао би онолико пута коњско би кеги пало на земљу. Кад је ово савладао, фон Остен је прешао на сабирање. Опет би на сто ставио

четири кегле, а друге две би сакрио: „Ханс, четири и два јесу шест“. Кад би изговорио четири „и“, подигао би поклопац од кутије и показао му две допуске кегле. Коњ би то одмах схватио и копитом ударио шест пута. Фон Остен га је учио и другим стварима.

Са много труда коњ је постигао велике успехе. Учитељ је с њим радио по сваком времену по неколико часова дневно. Добијао је велике суме новца од разних циркуса за свог ждрелца, али он је то све одбио, јер је желео коња да прикаже специјалној комисији.

И када је дошло до образовања комисије, мишљења су била подељена. Једни су тврдили да коњ одговара чак и у одсуству господара и да даје тачан одговор. Други су пак тврдили да коњ даје одговоре на неке знаке господара које они нису могли да запазе.

Фон Остен се повукао 1907. године остављајући свом ортаку, једном јувелиру из Елбертсфелда, да настави његов посао. Уколико се интелигенција „препреденог Ханса“ развијала, он је постојао све мрачнији и осонији. Фон Остен је умро, а није успео да докаже да је његово дело истинито.

АЈКУЛА ЉУДОЖДЕР

Ове године све до пре неки дан срећом, на часој обали Јадрана није изгубио живот од ајкуле, али ранијих година то се готово редовно дешавало. Сви се људи питају, зашто она напада човека? За сада ни наука не даје одговор. Ајкула, која се храни лешинама, преживела је диносаурус и већ 350 милиона година крстари нашим морима. Зато што је људи не воле и што је се плаше око ње су се исплеле легенде, али од недавна научници је озбиљно проучавају и лагано продиру у суштину овог крвокола.

Прва научна „студија“ о ајкулама састоји се од збира проверених несрећних случајева које је сакупило Одељење за изучавање ајкула Биолошког института у САД. Испитујући живот риба сазнало се да она борави у доста великим дубинама. У северним морима жешће напада у време летњих месеци кад је температура воде између 15 и 20 степени.

Изванредно фини њух омогућује јој да открије и следи мирис крви која је растворена у води до сразмере 1:50 милиона. Носем се служи као бусолом. Ако једном поздравом осети јачи мирис, кренуће у том правцу. Нарочито је осетљива на таласање воде. Одељење за изучавање ајкула сматра да „природа“ таласања игра значајну улогу. Кад угледате ајкулу, најбоље ћете учинити да се нормално упутите обали. Јер, ако се узнемирите и заталасате воду, одмах ће доћи да види шта се ту дешава.

Прошлог лета један бурмански студент, пливајући у мору пред Њујорком, угледао је изнад воде пераја ове немани. Животиња га је за час шапнула за леву ногу, а друга готово истовремено

шчепала га је за десну ногу. Бурманца је једну од њих ударио песницом по губици и упутио се према обали. После дужег времена испливао је из воде. Мада је за њим остао крвав траг, нападачи су се, зачудо, удаљили.

У Одељењу за изучавање ајкула забележен је и овај случај. Маја 1959. за време купања у заливу Сан Франциска студент Алберт Когле почео је да виче Ширли О'Неј да се што пре врати на обалу. Студенткиња се окренула према њему, угледала „нешто велико и сиво“ и баш обрнуто запливала ка пливачу. Кад је видела да му је ајкула однела руку, запливала је ка обали носећи раненика на прсима. Стигавши већ до пливача, младић је издахнуо. Три сата после тога, из Одељења за проучавање ајкула дошли су ради „увиђања“ и испитали температуру ваздуха и воде. Тада је утврђено да није истинита прича по којој бела ајкула „људождер“ не напада кад је море хладније од 18 степени. Дogaђај се одиграо на температури од 13 степени. Јер, кад је животиња гладна, нарочито без обзира на хладноћу.

Одељење за изучавање ајкула Биолошког института у САД успело је да провери извесне чињенице. У потрази за храном ова риба преваљује много километара на сат. За годину дана пређе пут од 56.000 км. Неobiчно је прождрљива и ставља у желудац било шта. Морнари једног брода, путујући Црвеним морем, бацили су једном оваквом прождрљивцу празну лимену кутију од бисквита,

цак за угаљ, хрпу новина, циглу умотану у крпе, неупотребљиви будилник, мали камион од летава — и све је то прогутала. Чак и ајкулино новорођенче, чим дође на свет граби све што стигне.

У односу на тело уста су јој веома велика. У чељуст велике ајкуле, која је једном ухваћена у Панамском каналу, стала су два одрасла човека леђима окренути један према другом. Снабдевена је са 4 до 6 реди опакних зуба, оштрих као бријач. Желудац јој је врло чврст. Желудачни сок је толико јак да само једна кап на људској кожи разара ткиво.

Научници су оповргли више легенди о овој риби. На пример, није тачно да има лош вид. Напротив, њена врло осетљива мрежњача по-

маже да разликује сићушне предмете у потпуној мрак. Нетачно је и то да је у вечитом покрету ради удисања свежег ваздуха.

Прве озбиљније студије о заштити човека од ајкула извршили су савезници у току другог светског рата. Пошто су установили да ова риба не воли мастило, и да се удаљује, када се проспе, дали су га хиљадама морнара. На тај начин је заштићен живот многих ратних бродоломника.

За сада постоји врло прост савет купачима. Ако се налазите на мору где постоји могућност напада од ајкуле, не купајте се никад сами и никад ноћу. Потребна је добра видљивост кроз воду и изнад мора. Ако угледате ајкулу, што пре и без буке пливајте ка обали.

ЧАРЛС ГУЊИР

Дугони су довели Гуњира и до затвора. Његова жена му је и тамо морала да односи хемикалије, сирову гуму и неке алатке за ваљање. Жеља да гуму учини што бољом била је толика да му није ништа сметала затворска атмосфера — он је радио на својим експериментима, као да је у најуређенијој лабораторији.

Када је изишао из затвора рођаци и пријатељи су га наговарали да се окане тога посла и почне да виче мисли на своју породицу. Зато је требало да нађе неко озбиљније запослење. Међутим, његова жена је имала разумевања за његов посао и чак га је подржала у његовој намери и напорима да настави.

У немогућим материјалним приликама Гуњир је и даље правно мешавине, сировој гуми додавао свакојаке хемикалије. Сумпор му се ипак чинио као најбољи додаток. Било је већ прошло пет година откако је почео а ни после толиког напора и времена није за длаку није одмакао даље од почетка.

СИТНО АЛИ ЗАНИМАЉИВО

Подземно језеро

Спелеолози из Минхена открили су подземно језеро у близини језера Валхен, у Баварској. Језеро се простире на површини од 60 квадратних метара. Да би се до њега допрло, потребно је да два гњурца пређу тунел дугачак 20 метара.

Специјално издање

Библиографски институт у Манхајму припрема специјално издање лексичке ортографије посвећеног педесетогодишњици смрти Конрада Дудена, оснивача модерне немачке ортографије. У њему се налази и 10.000 нових речи.

У служби археологије

Римско-германски музеј у Мајнцу, који има велику збирку материјала који се односе на историјске везе између старог Рима и Германа, већ дужи времена успешно спроводи радиографију (фотографисање помоћу Х-зракова) археолошких терена. Филмови добијени помоћу модерног радиографског апарата

омогућавају да се тачно одреди место предмета закопаног у геолошким слојевима, да се они посматрају до најситнијих детаља и то пре него што се раскрчи терен. Тиме се омогућава да се они не оштете.

Овакав начин рада нарочито се показао ефикасним приликом проучавања старих ма чева, јер се том приликом нису кварили често изванредни украси израђени на балчаку или на оштрици. Најфинији златни радови могу тако добро да се разликују, иако су покривени дебелим слојем рђе.

Појас региструје реакције у свемиру

Специјални појас који се користи у експериментима приликом вештачког стварања услова који ће владати у васионском броду много је помогао научницима у једном предузећу у Америци. Док је човек истовремено подвргнут ниском притиску, високој температури и буци, минијатурни медицински инструменти у појасу региструју срчане електричне импулсе и тонове, мождане таласе и телесну топлоту.

Једног дана у фебруару 1839 године дои је неким пријатељима показивао своју најновију мешавину гуме и сумпора, Гуњир је случајно испустио грудвицу на топлу пећ. Када је хтео да је склони, тачније огребе, приметио је да се она сасвим променила. Гума је постала еластична и ако сасвим сува.

Данашња индустрија гуме у САД запослава готово три милиона људи, захваљујући проналаску Гуњира. Гума се употребљава у хиљадама разних видова — безброј производа не би ни издалека били оно што су да гума није њихов додаток. САД су највећи потрошач природне гуме — прераде око 40 одсто целокупне светске производње.

Гуњир је свету дао драгоцен проналасак али ипак се безброј људи обогатило на рачун тога, сам Гуњир за живота није видео никаквих материјалних користи. А ипак није жалео; несрећност његова изражава се у овим речима: „Човек може да зажали што је радио само онда ако оно што је посејао нема ко да пожње“.

Пиринач се гаји већ пет хиљада година. СССР, САД и Аустралија заједно произведу мање пшенице него сама Кина пиринача. — Пиринач осваја свет

ПИРИНАЧ — ХЛЕБ АЗИЈЕ

ринчане лепиње су код многих азијских народа симбол дугог живота, среће и богатства.

Зашто се пиринач највише гаји у Азији?

Годишња производња пиринача у свету износи око 240 милиона тона. Од тога само на пет највећих произвођача пиринача — Кину, Индију, Јапан, Пакистан и Индонезију — отпада 200 милиона тона. Сама Кина даје скоро половину светске производње пиринача. Зато је разумљиво питање: због чега се управо пиринач највише гаји у Азији?

Пиринач је врло хранљива житарица. Само је пшеница боља од њега. Али, ствар није у томе. Далеко је важније да ниједна друга прехранбена култура не даје толике приносе, као пиринач са натапањем поља. Та чињеница је била одлучујућа у азијским земљама са њиховим бројним ста новништвом и оскудицом плодне земље. Истина, пиринач даје веће приносе, али захтева много рада, много руку, којих је и напретек недовољно развијеним земљама у јужној Азији. Он је постао скоро једина култура у неким земљама, нарочито у Бурми и Тајланду, те је живот сељака у њима зависио искључиво од цене пиринача на светском тржишту.

Пиринач захтева много воде и сунца. Тога има у изобиљу у земљама источне и јужне Азије. Земљорадници тих земаља одгајили су хиљаде сорти пиринача. Само у Кини има око 10 хиљада врста пиринача. Неке врсте сазревају брже, друге спорије. Садећи различите врсте пиринача, оне које брже и спорије сазревају, сељаци у неким крајевима Кине, Јапана, Индије и других земаља дижу годишње по две жетве са истог поља. Пиринач азијским сељацима не даје са

мо основну храну. Он се користи за спредање алкохолних пића, међу којима је најпознатији јапански „саке“. Многе куће покривене су пириначом сламом. Од ње се праве шешири који штите од врелог сунца, као и својерсни мантили против честих и јаких киша. Од сламе се праве и обућа, корпе, љуљашке и др. Она се простире стоци у шталама. У Кини се од ње прави хартија. Не пропадају чак ни пиричане љуске, оне се користе за паковање порцуланских предмета.

Пиричане терасе

Највише се гаје оне врсте пиринача које расту у плаве ним пољима. То су мале површине, својерсни базенићи, са идеално равним дном. Они су раздвојени малим бедемима. Таква поља најлакше се праве у речним долинама, нарочито у доњим токовима река, где су падови терена незначитни, а постоји обиље воде. Мноштво тих поља даје онај типични пејзаж карактеристичан за области гајења пиринача. Па ипак, азијски земљорадници су научили да гаје пиринач и на стрмим падинама. Они тамо граде мале вештачке терасице које се као циновске стеднице дижу скоро до планинских врхова. Мали земљани бедеми задржавају воду на таквим пољима, те су приноси пиринача исто тако добри као и у речним долинама. Највише таквих тераса може се видети у јужним крајевима Кине, у Индонезији, а нарочито на филипинском острву Лузону.

Пиринач се најпре сеје у специјалним расадима. Приближно после једног месеца младе биљке се пресађују у поља. Сви радови — грађење бедемчића који задржавају воду, пресађивање расада, чишћење корова и жетва — обављају се ручно. Поља се ору

ралицама које вуку биволи. Они се одлично осећају у води. Због малих површина поља употреба механизације је скоро немогућа, те се гајење пиринача обавља и сада на исти начин као и пре више векова.

СТАРИ ТУРИСТИ

Валутне прилике у Србији, како се види из пиринача Илдије Гарашанина, нису биле срећене средином прошлог века, иако је важио златни стандард. Са дукатима и наполеондорима могло је да се купује по целој Европи.

У једном писму Јовану Мариновићу, који је био у Паризу, Гарашанин из Београда пише у јуну 1855. године, поводом одласка његовог сина на студије у Париз: „Што се промене новца тиче ти неш га научити како треба да поступи. Новаца има у банкама (новчанице) и пошто узмеш билет до Париза научи га у какву ће монету онај рест променити.“

Разна путовања у иностранство имала су негативно деј-

ство на платни биланс Србије и вероватно да се диференција није могла накнадити активом трговинског биланса која није била велика. Курс дуката често је био над квалитетом бечке берзе, а понекад није било ни довољно робе, а нарочито услед тезаурирања, које је у то време било јако развијено.

Поред наших бања које су средином 19 века биле код нас „у моди“ као што су Брестовачка, Соко Бања и Буковичка (Аранђеловац), имућнији људи много су посећивали и стране бање. Из Гарашанинових писама види се, на пример, да Радосављевић са породицом (25. VI. 1855) иде у Баден на месец дана,

Вучић из Беча иде у Ронч (Рогашка Слатина), други одлазе у „морске илдије“. Махидија је такође била јако посећивана од Срба, као и Карлсбад, нарочито доцније. Деведесетих година сви имућнији људи махом иду у аустријске бање или на приморје, које је тада било у иностранству.

Пошто је трговински биланс био позитиван, јер се углавном више извозило, него што се плаћало за увоз, а спољних дугова није било, курсеви страних валута нису били тако високи, нити неповољни за одлазак у иностранство. Али је наш туристички биланс у то време био пасиван, јер се више путовало изван земље, него што је био прилив валуте од странаца.

Пиринач осваја Азију и свет

Кинези су почели да гаје пиринач пре пет хиљада година. Пре нешто више од три хиљаде година он је био много распрострањен у сливу Хоангхоа, а пре нешто више од две хиљаде година потичу и прве књиге у којима се излаже гајење пиринача. Нешто касније, него у Кини, пиринач се појављује и у Индији. У периоду 1000-750 године пре наше ере пиринач се први пут помиње у древној индијској литератури. Сматра се да је сама реч пиринач односно рижа индијског порекла; на санскриту, најстаријем писмом ном језику Индије, он се назива vrihi. Од ње потиче и латински назив пиринача — „origi uza“ — и њему блиски назив у западноевропским језицима. Пиринач потиче од дивљег пиринача, биљке које има у мочварном терену Кине, као и неким другим земљама Јужне Азије. Сада се не зна поуздано, да ли су индијске врсте пиринача пренете из Кине или су одгајене у самој Индији од дивљег пиринача. У првом и другом веку наше ере пиринач је пренет из Кине у Јапан, док је у деветом веку из Индије продро у Иран, а одатле у Европу. Од XI века гаје га на Јави, а касније га европски исељеници односе и у Америку. У Европи се највише гаји у Италији и Шпанији, као и у балканским земљама, док последњих година добро успева на наводњеним пољима Мађарске и Румуније између Олтенице и Галаца. Тако је ова биљка за пет хиљада година доспела у све области света погодне за њено гајење.

У азијским земљама постоје многе легенде и религиозни обреди у вези са пириначем. У Индији су пиринач приносили на жртву боговима, а на Калимантану (Борнео) он се и сада употребљава у религиозним обредима. Азијски свадбени обичај да младу и младожењу посипају пириначем пренет је у Европу, те се одржао у Енглеској, Ирскеој и неким другим земљама. У нашим се лима такав обичај постоји још увек, али уместо пиринача невесту посипају житом, Пи-

БОРБА С МОРЕМ

Да нема 1800 километара дугачке природне или вештачке насипе, опрудове или бедеме наше од једне трећине холандског земљишта лежало би грајно под водом. Друга трећина била би, такође, с времена на време поплаћена с њеним градовима. Столећима се одржавају ти стари бедеми, обнављањем и повишавањем. Тако је то било све до 1953. године, када их је јуна месеца плима разбила и поплавила острва и копно на подручју Рајне. Том приликом је уништено 1800 људских живота и причињена огромна штета. То је било уједно и последње упозорење. Сад је требало или насипе око ових острва и дуж целог копна појачати и повисити, или ушће реке затворити снажним зидинама, испред мора.

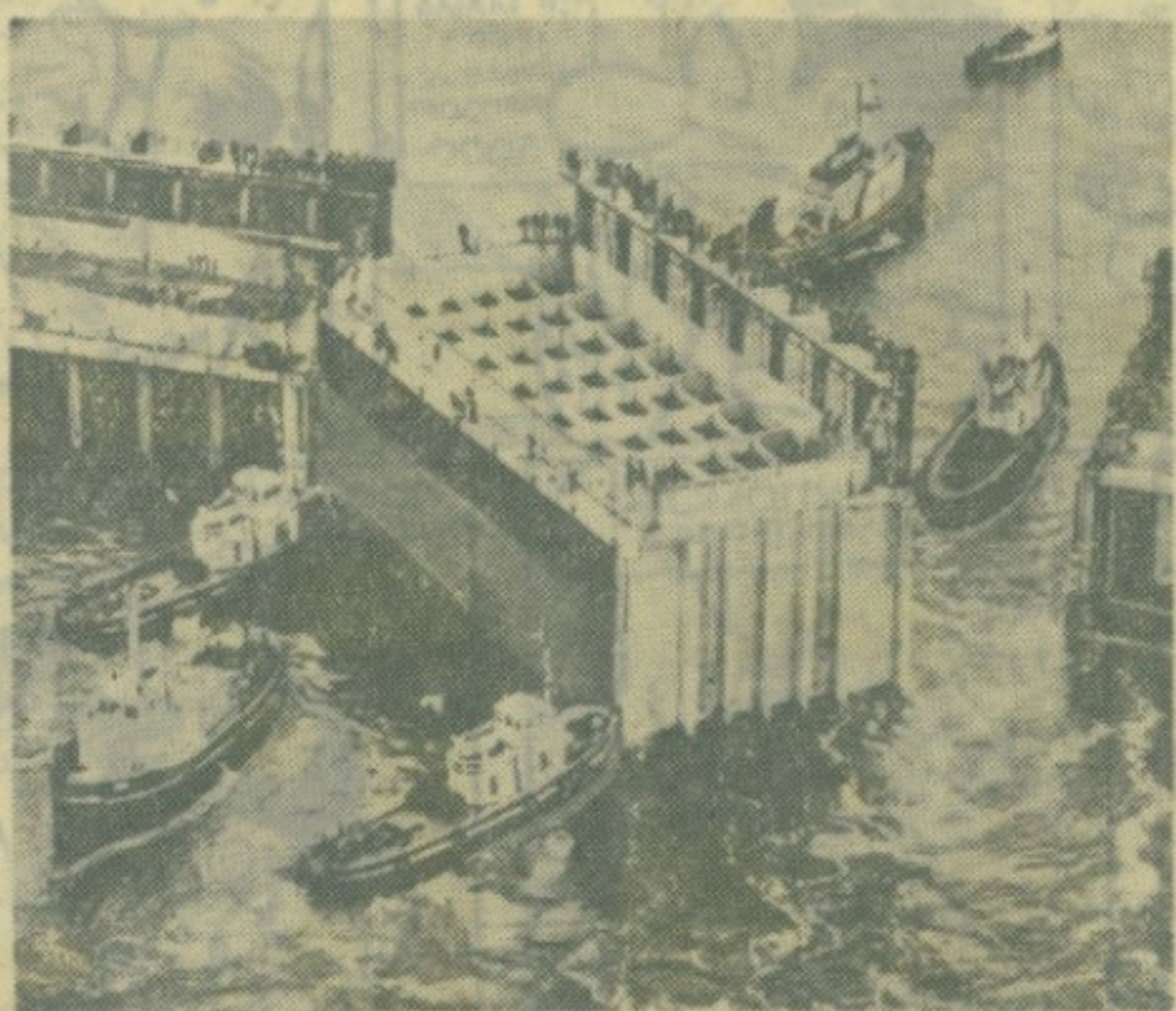
Искусни холандски инжењери изградиле су делта-план. И, у подручју ушћа Шелде, Маса и обе Рајнине притоке Вала и Лека израсло је највеће градилиште на свету. Овом приликом су се у судили људи, први пут у историји, да граде темеље насипа у једном мору с јаким природном струјом и на дубини од 40 метара испод морског огледала. Вода и ветар дивљег Северног мора ударили су директно на подигнуто дело. Поред тога ту је била и снага реке која је у стању да повуче за собом делове насипа у величини целог блока кућа.

Брана је расла а паралелно

с њом и струја. Што је простор био мањи између две обале, између којих је израстала брана, то се јаче пробацила вода кроз слободан простор и угрожавала насип носећи са собом материјал с морског дна. Оно што је најгоре целокупна градња је била у великој опасности.

Међутим, холандски инжењери су измислили једну варку. Наиме, море није требало да примети шта се с њим дешава. У општој пракси за изградњу брана већ деценијама се употребљавају кесони. Ти обични кесони се напуне водом, песком и каменом услед чега тону и тако постају делови насипа. Међутим, за

делта-план изграђен је један нови тип кесона који су имали зидове на раздањини што је представљало једну врсту пливачуће бране. Такве кесоне су довлачили на одређено место, пунили их водом и пуштали на дно мора. После тога су извукли зидове бране у даљене један од другог. Вода је могла да пролази кроз њих као да они нису ни постојали. На тај начин се ни однос струја на осталим местима није скоро мењао, све док се овај описан кесон није склопио у један ред без лука између себе и коначно није оптеретио. Тако је једним ударцем целокупна брана-кесон била завршена. Струја је на тај начин била осујећена и опасност отклоњена, а море надмудрено како то кажу холандски стручњаци за бране.

За неколико тренутака затвориће се врата бране. Срж насипа ће бити готов. За годину дана он ће заједно с браном ишчезнути испод једног новог насипа преко кога ће се пружати једна нова улица

Између отока се намешта последњи седми кесон и брана затвара. Кад и он буде уклоњен, онда ће се у кесоне насути песак и камење. Изграђена брана на овако специјалан начин сачуваће велик део копна од најезде мора

ВРЗИНО КОЛО

Нека домаћица у Нирнбергу, Западна Немачка, сушила је рубље на балкону. У једном тренутку дуноу је ветар и однео једну спаваћницу. У то време поред куће пролазио је неки бициклист, те му се кошућа омотала око лица. Пошто није видео, налетео је бициклом на неког човека који је носио телевизор. Од бицикла и телевизора није остало ништа, те је тако једна спаваћница била виновник шетете која се проценила на око 300.000 динара.

ДАРЕЖЉИВИ АУТОМАТ

У граду Њу Џерси, у САД, неки Луј Мицијак, хтео је да купи у уличном аутомату боцу млека. Морао је да причека док је аутомат „пристао“ да избаци упаковану боцу млека. После тога он је почео да бљује боце, те је несрећни Мицијак једва успео да се извуче из гомиле боца са млеком. Он је потом позвао полицију, јер како је изјавио, њему је била потребна само једна боца.

Тесан друм

На арктичком острву Ђаркоју, према Норвешкој, постоји један једини пут и само два аутомобила. Недавно су се они на том друму сударили и сада је аутомобилски саобраћај прекинут. На друму влада мир.

НЕНАДМАШНИ АВАНТУРИСТА

СА СВИХ СТРАНА

Док су решавали

После годину дана дознаје се да принц од Витанвала није нико други него Луј Лафорд, клошар који је живео под мостовима Сене

Временом су се фондови финансијера ове авантуристичке и смеле државничке творевине Луја Лафорга исцрпљили и самозвани краљ Закавказја остао је без пара. Сви такозвани маркизи, војводе и командори редова извукли су се из авантуре пошто су претходно добро опрљали џепове.

Да би спасао свој углед и замазао очи онима којима превара још није била сасвим јасна, Лафорд је код једног великог златарског предузећа поручио златне знаке краљевског достојанства: круну, скиптар и златну јабуку. „Краљица“ је поручила дворске хаљине и крзна од хермелина. Поруџбине су се попеле на преко 3 милиона франака (око 30 милиона данашњих динара). Наравно, није било никога да плати рачуне и судски извршитељи су једног дана закуцали на врата „краљевске обитељи“.

Приликом хапшења најдрскији варалица и обманљивач овог столећа имао је при себи само, неколико франака. Смртно је објашњавао полицијцима да је то жалосна последица финансијских тешкоћа које су карактеристичне за наше доба. Психијатар који га је прегледао тврдио је да „принц од Витанвала“ болује од хистеричне неурозе, неуравнотежености и мегаломанских поремећаја. Вероватно је то био разлог због кога је суд у Ници осудио Лафорга само на 500 франака глобе због лажног представљања

Риболовци мале луке Санари у Вару, у Француској, приметили су да се нешто копча у њиховој мрежи док су је вадили. Кад су је извадили, видели су да је мрежа јако оштећена и да се у њој налази циновска корњача тешка преко 500 килограма. То је у ствари био један изванредно редак примерак корњаче зване „корњача Лут“ или научно „Sphargis“, чији једини примерак има Океанографски музеј у Монаку. Док су се они решили да свој изузетни плен однесу стручњацима, корњача се искорњачила и склизнула у воду највећом брзином колико је била она способна.

Музеј „коже“

У Офенбаху, у Немачкој, обновљен је јединствен музеј у свету. У њему се налази богата збирка предмета од коже. Неки су стари више векова. Има их око 14.000 комада.

Одељење обуће има око 2.700 пари. Најстарији примерак су дечије ципеле неког малог Египћанина, старе више од 6.000 година. Ципеле Фани Елслер, бечке играчице-звезде, чија слава је била велика у првој половини 19. века, налазе се међу ретким примерцима модерне епохе.

Рукотворине скоро заборављених неких племена Африке, Азије и Новог света налазе се, такође, у овом музеју. Најзад, постоји и збирка око 5000 кинеских сенки од коже које приказују неке личности. Скупљена је скоро из свих земаља Далеког истока и омогућава посетиоцима да се диве деликатном раду непознатих уметника.

Вашар печених прасића

У Витлику, у планинском масиву Ајфела, у Немачкој, прославља се сваке године од 19. до 21. августа годишњица „Вашар печених прасића“, за које време се прасићи пеку на ражју на главном тргу. Овај обичај потиче још из средњег века и заснива се на легенди: „За време док је град био опкољен од непријатеља, једна свиња је појела рату којом су се послужили као резом на градским вратима. За казну све су свиње морале да буду спаљене на градском тргу.“

да носи обично грађанско име Леон Луј Лафорд.

Вешт пустиолов, он је измислио целу причу о одликовању италијанског краља, пријатељство са папом и писање историје Мак Махона у три књиге. Демантовања су почела да пристижу са свих страна. Луј Лафорд морао је да бежи. Међутим, он је брзо пао шака полицији и скандал је обелоданио сву глупост, површну таштину и лаковерност насамарених аристократа, Луј Лафорд је две године, пре него што ће доживети највеће тријумфе у Паризу, живео као клошар под париским мостовима.

Једна од првих његових брига била је да уведе одликовања. Себе је прогласио витезом највишег ордена златног орла, а принцезу Ферхану одликовао је највишим женским орденом Витанвала. Остала одликовања била су: плава лента св. Андреје, бела лента св. Станислава, ружичасти слон за полицијце, света Цецилија за музичаре и Рафаел и Микеланђело за ликовне уметнике.

Чим је издржао казну Лафорд је отишао у Калвадос где се 17. јуна 1905. године оженио Елизом Луизом Гијермер. Пролазиле су године и он је живео незапажен у сенци. Био је већ превалио педесету годину, али се још увек добро држао и отмено изгледао.

У пролеће 1921. године заборављени Луј Лафорд обрео се у Ници. Своју жену је напустио и везао се за неку Клементину Фаропу, коју ће бољи свет ускоро почети да поздравља под именом принцезе од Ферхане. Тако је почела друга, још невероватнија пустиоловина бишег „принца од Витанвала“.

Не бирајући средства, Луј Лафорд дошао је до нешто новца, па се прогласио за „краља Транскавказије“ под именом Луја I. Донео је и устав своје фиктивне државе, изабрао министре, окупио око себе лаковерне контрареволуционаре који су још имали нажити и таштих жеља да постану истакнуте личности једне нове државе. Све је заведео причама о сјајним економским перспективама и плановима за развој будуће државе.

„Министри првог кабинета“ заиста су постојали. Међу њима има доста француских пустиолова, али су сви ради аутентичности и локалног колорита додали својим именима наставке „ов“ и „ски“. Тако је неки скромни корзикански чиновник постао барон Региненски и министар пошта, телеграфа и телефона. Директор једне мењачнице неки Сутер постао је војвода Сутеров и државни подсекретар за авијацију. Цртач Таставија постао је војвода сл Таставија и министар спољних послова.

Међу осталим министрима налазио се и један бивши руски официр Јаворски, који је иначе у Француској вршио дужност гробара на једном руском гробљу. Један од министарских колега „војвода Оливарес“ искористио је прву прилику да из „државне“ касе узме 6.000 франака и изгуби се без трага и гласа.

Луј Лафорд ништа није препуштао случају. Поднео је молбу за пријем у чланство Друштва народа, припремао се да узме зајам од пола милиона фунти коме ће као подлога и гаранција служити рудно богатство и нафтосна поља „његове краљевине“.

Безбрижни и весели Париз пред крај 19. века упознао је једног „младог племића“ сјајних манира „принца од Витанвала“, који је много подсећао на личности из Балзаквих романа.

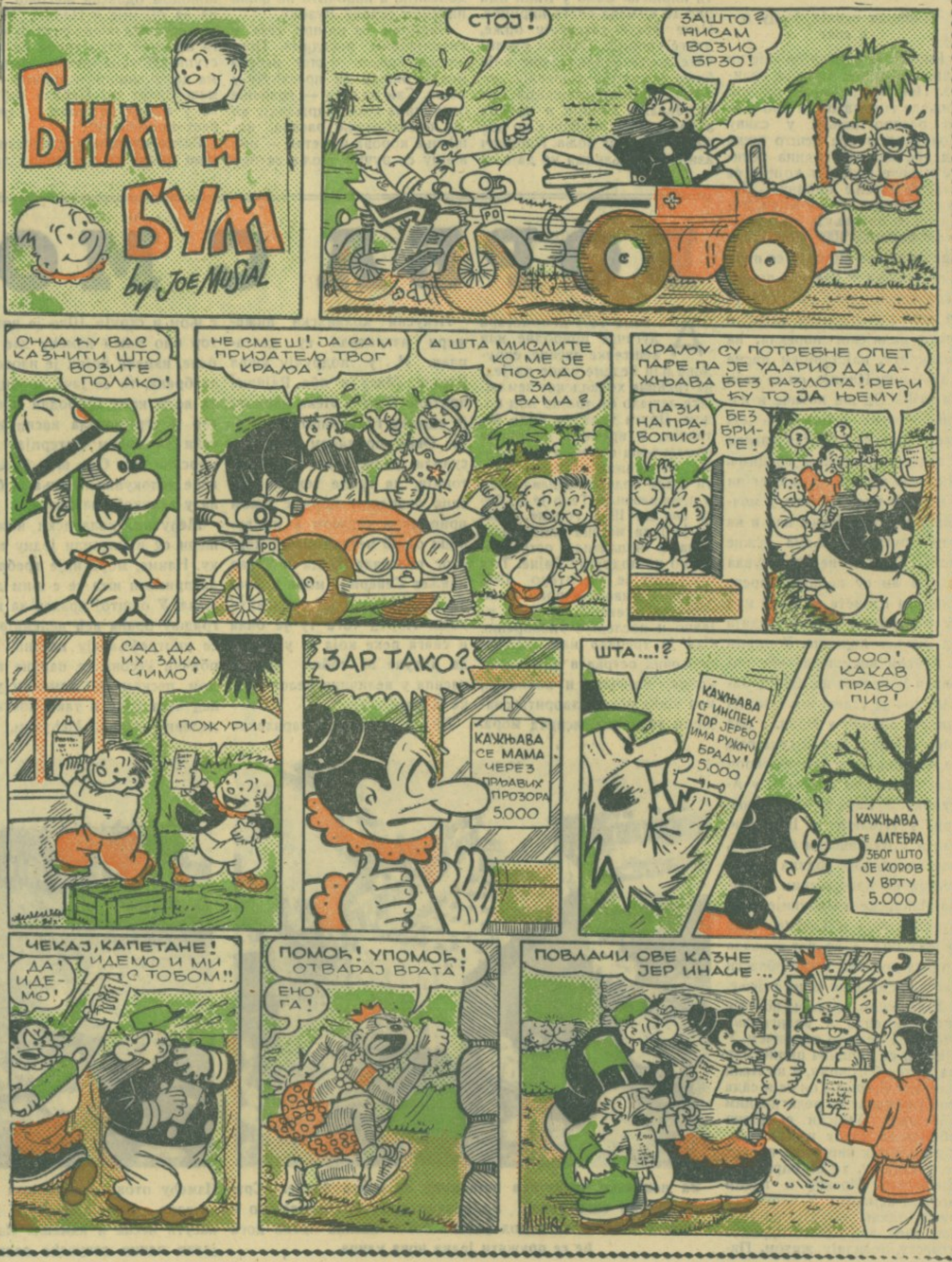
Вративши се из Италије, он је изабрао за своју резиденцију раскошну кућу у улици Монтијо бр. 16. Његов финансијски протектор постао је један лаковерни богаташ, који је био срећан што може угостити „принца краљевске крви“. Снобовски и аристократски Париз, утопљен у грађанске демократске институције, уздицао је за „славом и величином прошлости“. Радовао се доласку такозваног принца кога је, како је он причао, Умберто I произвео за витеза и био интиман пријатељ Јоакима Пекија, доцнијег папе Леона III. Он је имао и литерарних амбиција. Причао је како завршава књижевно дело о маршалу Мак Махону у три књиге, због чега му је додељена „круна великог Борћа“, а папа му је „дао титулу војводе од светог Леона“.

На заједничком састанку париских аристократа установљен је ред витезова св. Леона чији је велики мајстор постао „принц од Витанвала“. Сем тога он је сматран за једну од најбољих партија за удаваче.

Принц се кретао у Паризу у блиставој позлаћеној униформи са великом лентом свога реда о врату. Познате и непознате пријатеље, у тревуцима доброг расположења, проглашавао је официрима реда св. Леона. Издавао им је дипломе на пергаменту са печатима и потписима великог канцелара реда „његовог височанства“.

На лествицама друштвене хијерархије отменог Париза он се нагло лео. Охрабрени својим успесима, почео је давати одликовања и странцима, сазивати конференције и пријати од странаца почаст и ордење. Био је добар козер, а кретао се у највишим круговима.

Најзад, скоро после годину дана једне од најсјајнијих фарси у историји монденског Париза, неки озбиљнији аристократи нашли су за потребно да се распитају о пореклу и аутентичности титула „принца од Витанвала“. Када се већ једном почело клупко да одмотава, убрзо се успоставило да он није никакав принц и

ОБЛАЦИ САТЕЛИТИ

Пољски научник К. Кордиљевски после десетогодишњег рада утврдио је да око наше планете, по истој путањи по којој кружи Месец, круже и два облака састављена од међупланетарних материја.

Прошле године овом пољском астроному успело је да са планине Татра снимим два пута облаке. Он сматра да се ови облаци састоје од космичке прашине, али не искључује могућност да се у њима налазе крупнији метеорити.

Кретање ових облака налик је на кретање Месеца. И они се јављају као природни сателити Земље, а окрећу се око ње на растојању од око 40.000 километара. На основу ових резултата Кордиљевски сматра да постоје и други облаци — сателити око наше планете.

ВИСИНСКА БОЛЕСТ

Сви они који су летели у авиону на мало повећаној висини осетили су бар неке промене у организму. Истина, савремени путнички авиони саграђени су тако да разни уређаји једноставно неутралишу те промене. Па ипак, понеко их осети, и то врло изразито. Реч је о тзв. висинској болести.

Откуда настаје та болест и шта је изазивач?

Познато је да је човеку, за нормално функционисање његовог организма, потребна за 24 часа десет пута већа количина ваздуха него хране. Јер путем ваздуха човек уноси у свој организам кисеоник који има изванредну улогу за одржавање свих основних функција живог бића.

Међутим, повећањем висине смањује се и количина кисеоника, тако да обичан људски организам може подносити висину само до одређених граница, до граница за које је тај организам привикнут. На тој граници долази до умањеног прилива кисеоника из плућа у крв, што изазива низ врло озбиљних

реакција, које, у одређеним околностима, могу да се заврше и трагично.

С обзиром на утицај висине на човеково здравље, научници су је поделили у неколико зона. Прва, односно индиферентна зона, креће се од 2.000 до 4.000 метара. Зона непотпуне компензације простире се од 4.000 до 6.000 метара, док се тзв. критичка зона налази од 6.000 до 8.000 метара. Завршетак критичне зоне означава уједно и тзв. праг смрти.

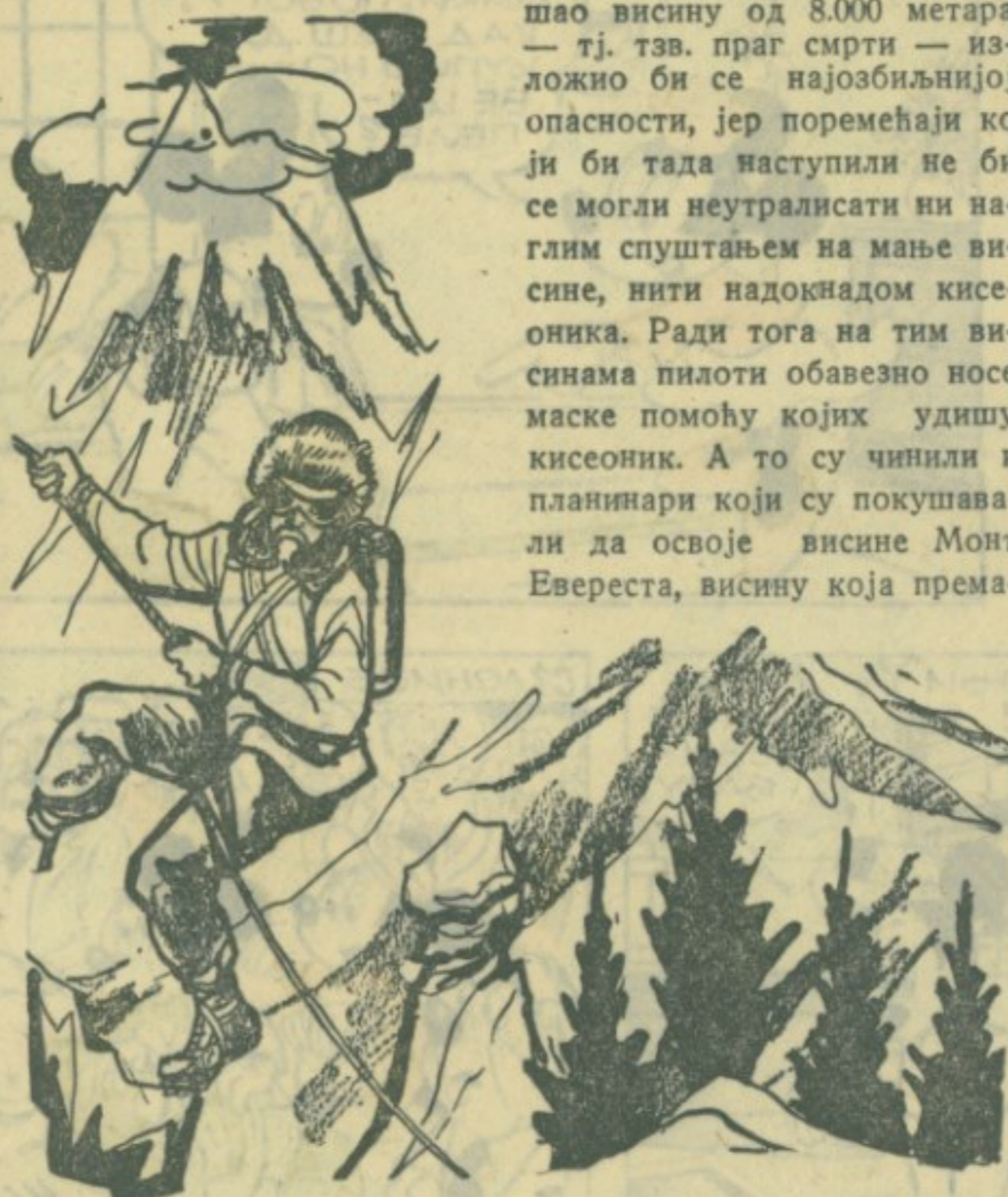
Ту поделу, природно, не би требало схватити као апсолутно тачну, тј. тако да се подједнако односи на сваког човека. Из једноставног разлога што услови живота људи (мисли се на надморску висину на којој се неко родио и где је живео) итекако утичу на издржљивост сваког појединца. Другим речима, неће на исти начин реаговати на већим висинама на ши земљаци из Војводине као и они са Златибора, Сињавине и сл. Зато наведену поделу ваља схватити као један просек до кога се дошло дугогодишњим истраживањима и практичним огледима.

Научници сматрају да се у првој зони, на висини до 2.000 метара, не запајају било какве промене на организму, наравно уколико је у питању здрава особа. Међутим, тврди се, горња граница те зоне представља уједно и праг реакције, који, чим се пређе, изазива у организму различите поремећаје, почев од расположења до функционисања органа за варење (главобоља, повраћање и сл.). То су, уједно, и први предзнаци висинске болести.

На тој висини, па све до 4.000 метара, до крајње границе друге зоне, човеци организам већ налазе на потешкоће, али је у стању да се прилагоди. Трајање тог прилагођавања је, истина, релативно, зависно од сваког појединца, али је једно сигурно: организам је на тој висини, ипак, у стању да на различите начине потпуно компензира недостатак кисеоника у ваздуху. А то се, углавном, постиже убрзаним пулсом и дисањем. Према томе, човек је на тој висини у стању да још нормално обавља све послове, који не утичу негативно на његово здравље.

Али чим човек преступи висину од 4.000 метара, — преступио је у ствари и тзв. праг поремећаја, тако да се већ ту осећају многе последице висинске болести. Наиме, тада долази до изразити-

шао висину од 8.000 метара — тј. тзв. праг смрти — изложно би се најозбиљнијој опасности, јер поремећаји који би тада наступили не би се могли неутралисати ни наглим спуштањем на мање висине, нити надокнадом кисеоника. Ради тога на тим висинама пилоти обавезно носе маске помоћу којих удишу кисеоник. А то су чинили и планинари који су покушавали да освоје висине Монт Евереста, висину која према-

Јесће ли већ чини да...

...ретке су особе које могу да издрже без воде дуже од десет дана.

...у старијем грчком језику реч „херој“ односила се на бића која

су могла мада нису божаства да пруже своју помоћ другим људима.

...реч „дијамант“ потиче од грчке речи „адамантос“ што значи неукротив камен. Наиме Грци и остали народи старог века никад нису успели да овај камен обрађују секу или гравирају.

...јастог велики морски рак који живи у Јадранском мору, нарасте у току живота до

пола метра, а може бити тежак до 8 килограма. Међутим јастог расте веома споро — од годину дана дуг је свега 7 сантиметара.

...коса на глави расте најспорије ноћу, а најбрже између 10 и 11 часова пре подне.

...температура тела летитра док мирује и не налази се на сунцу нешто је мало виша од температуре ваздуха. Али, довољно је да са-

мо почне да маше крилама па да му се температура попе за неколико степени.

...франак као новчана јединица установљен је 6. априла 1803. године законом који је обнародовао Наполеон који је тада био први конзул Француске.

...свега 4 одсто свих људи су леваци.

...према подацима америчке трговачке статистике 72 одсто муш-

ких кравата купују жене, а 65 одсто женских парфема — мушкарци.

...у Енглеској се према званичним статистикама троши преко 10.000 таблета аспирина за један дан.

...музика се служи са око стотину тонова различитих по висини за које постоји само седам имена (с, д, е, ф, г, а, б) — музичка абетада.

...виљушке су се као прибор за јело појавиле први пут 1582. у једном ресторану за времеХен-

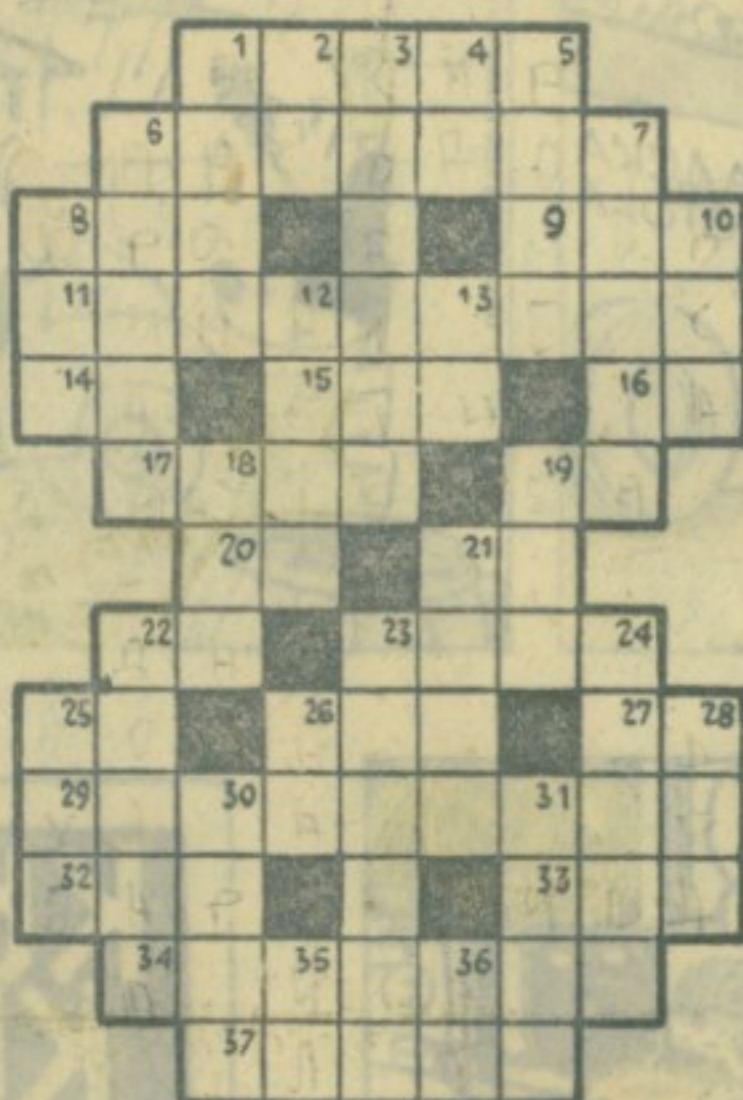

рија III — специјално за високе званике да не би упрљали своје беспрекорно чисте велике око вратнике.

...биљка рининус по реклом је из Индије. Њу су још у старом веку гајили стари Египћани, а познавали су је и Јевреји, Грци, Римљани и други народи који су били под утицајем египатске културе.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) река у Немачкој; 6) руски хирург (19. в.); 8) Херцеговац; 9) драг; 11) оперо од П. Гершвина; 14) иницијали француског књижевника („Нана“); 15) грчко слово; 18) предлог; 17) једно прелазно средство; 19) хемијски знак за баритум; 20) грчко слово; 21) показна замена; 22) афирмација; 23) француски историчар (19. в.); 25) упитна замена; 26) енглески лекар, пронашао изазивача маларије; 27) музичка нота; 28) град у Монголкој Народној Републици; 32) лука на Јадрану; 33) врста врбе; 34) град у Италији; 37) град у Војводини.

Усправно: 1) један хемијски елемент; 2) слово латинице; 3) посуда за прање; 4) хемијски знак за сребро; 5) геометријска слика; 6) књижевни род; 7) аустријски фудбалски клуб; 8) врста мача; 10) један инсект; 12) велики немачки књижевник; 13) иницијали једног савременог књижевника („Проклета авлија“); 18) узвик; 19) предлог; 21) наша река; 22) позната песма М. Ракића; 23) слика са утканим везеним фигурама; 24) један хемијски елемент; 25) трећи степен; 26) хемијски знак за радон; 28) папатај; 30) град у Француској; 31) личност из приповетке Ђ. Јакшића; 35) француски члан; 36) истурени део копна у море.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Омаха; 6) Азевело; 8) ово; 9) ерг; 11) канарин-

ка; 14) он; 15) Уна; 16) аз; 17) севик; 19) си; 20) ма; 21) ти; 22) се; 23) Марк; 25) Ин; 26) бал; 27) ао; 29) Самарканд; 32) ако; 33) лоз; 34) Орфелин; 37) Орјен.

Усправно: 1) озон; 2) М(ажс) Е(ве); 3) А(ерно); 4) хе; 5) Аден; 6) аван; 7) оркан; 8) око; 10) газ; 12) аула; 13) И(во) А(ндрин); 18) Емс; 19) сир; 21) талк; 22) онако; 23) Марсеј; 24) канон; 25) Иса; 26) ба; 28) ода; 30) Моро; 31) Алин; 35) фр; 36) ле.

јег смањена кисеоника у крви, што изазива и видљиве поремећаје: ошамућеност, запушеност бубних опни, општа изнуреност организма итд. Зато је радна способност човека у тој зони прилично умањена, о чему говори и чињеница да пилоти, чим се приближе тој зони, леге са допунском употребом кисеоника.

Крај треће зоне — висина од 6.000 метара — означава се тзв. критичним прагом. Прелази тог прага, као што и сам његов назив означава, прикрива веома озбиљне опасности, које обичан организам, тако рећи није у стању да савлада без употребе посебних инструмената. односно надокнаде кисеоника. Јер на тим висинама човек већ губи свест, која се једино може повратити било наглим спуштањем или вештачком надокнадом кисеоника. Али уколико би човек пре-

шује „праг смрти“ за скоро девет стотина метара.

Према томе, говорено „практичним језиком“, они који желе да се попну на Триглав, на висину од 2.863 м., могу то учинити без бојазни по здравље. Али они који намеравају да се вину до врха Мон Блана (4.810 м.), Аконкагва (7.040 м), Монт Евереста (8.880 м) итд. — морају да рачунају на многе препреке од којих је једна од најопаснијих баш — висинска болест.

За веће висине међутим, нису довољне само маске за удисање кисеоника, већ и одговарајућа опрема — одело. О томе сведочи и опрема космонаута, која се израђује од специјалних материја и која, по свему судећи, кошта веома много.

НЕУГЛЕДНЕ ДРАГОЦЕНОСТИ

Пепео од угља, по изгледу тако неугледан, крије у себи велико благо. Ако претпоставимо да велика индустријска предузећа целог света остављају неискоришћених 5 милиона тона пепела од угља, годишње, онда би се из овог остатка могле добити следеће

материје: 1.200 кг злата, 500 кг платине, 480 кг палладијума, 12.000 кг сребра. Осим тога, систематским коришћењем добило би се још 800 тона калаја, 24.000 тона цинка, 2.400 тона олова, 20.000 тона арсеника, 2.000 тона никла и 12.000 тона хрома и ванадијума.

НАПРАВИ САМ

КУЋНА ПЛАЖА

Ако скупате на плажи шкољке, морске звезде и водене биљке, можете врло лако направити лепе слике и украсити собу.

Прво треба исушити све биљке између два упијача и испод гомиле жива. Направите онда плитку кутију од шпер-плоче или левонита. Дно обложите хартијом светлоплаве боје или бледо зеленом. Са мало лепка учврстите листице; а шкољке и пужњаци ће се на месту одржати помоћу гипса. У средину композиције можете ставити макету малог брода начињену од парчета дрвета. На крају ставите одоре стакла или комад добро затег-

нутог целофана. Немојте заборавити да причврстите две кутије на пољезни кутје да бисте је обесили о зид као слику.

Ако желите...

да вам је прозорско стакло непрозирно, онда га изнутра премажите ретком кашом од ситне креде и млека или ретком кашом од калијевог воденог стакла и ситне креде или та намажете белом бојом спремљеном од фијаназа и цинковог оксида добро истрљаном.

Шта су реагенси?

Реагенс је средство којим се служимо у хемији да бисмо утврдили присуство неке одређене материје при извесном хемијском процесу.

Најобичнији и најједноставнији реагенс је дрво које тпа. Помоћу њега можемо испитати да ли се при неком процесу развија кисеоник.

Кречна вода је реагенс на угљендиоксид. Она се добија филтрирањем воденог раствора гашеног креча. Ако у бистрији раствор гашеног креча уведемо угљендиоксид раствор ће се замућити и настаће нерастворљив калцијум-карбонат.

Ако даље уводимо угљендиоксид раствор ће поново да се разбистри, јер ће нерастворљив калцијум-карбонат прећи у растворљиви калцијум хидрокарбонат.

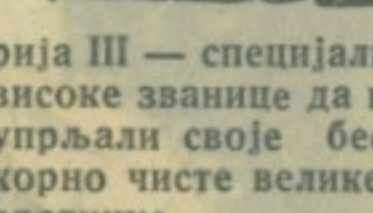
Реагенсом се назива уопште свака хемијска материја која се употребљава при неком хемијском раду у намери да се изазове растварање, претварање, излучивање, таложење, итд.

Да бисте могли да сметите ваше школске књигомете много простора у соби показаћемо вам како ће најлакше сами да начините малу полицију. Потребно вам је дрво дебљине 8 до 10 милиметара да бисте од њега начинили седам следећих делова:

1. основа полицие са 3 отпора на горњем делу да би је закачили за зид.
2. горњи део који бисте могли да назовете „први спрат“ малог намештаја.
3. доњи део који сачињава „приземље“.
4. лева горња страна
5. десна горња страна
6. лева доња страна
7. десна доња страна

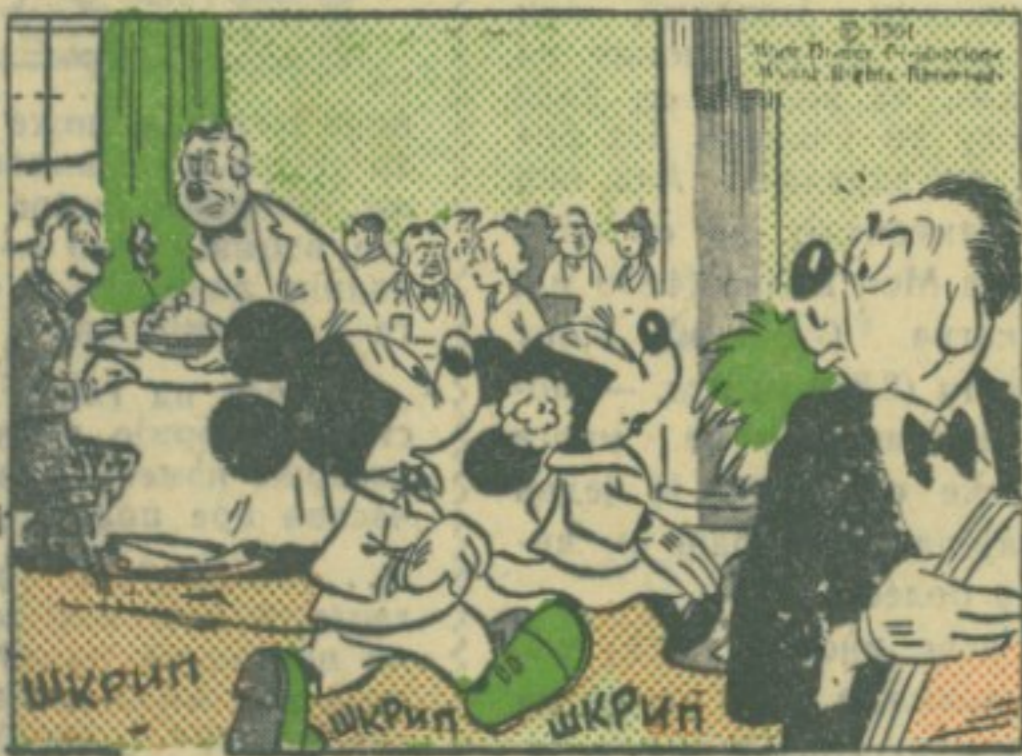

Ова последња четири дела начините у облику четвртине круга, као што видите на слици, усталом на слици се налазе и сви остали делови. На сваком од ових седам комада дрвета имате исписана слова од А до Ж. Она означавају да страна А једног комада треба да иде на страну А другог комада, страна Б на страну Б итд. Све ове комаде спојите помоћу малих шrafoва, јер су они чвршћи од ексера и мање цепају дрво. Немојте заборавити да пре употребе шrafoве добро замочите у мало масноће или сапуна.

рија III — специјално за високе званике да не би упрљали своје беспрекорно чисте велике око вратнике.

...биљка рининус по реклом је из Индије. Њу су још у старом веку гајили стари Египћани, а познавали су је и Јевреји, Грци, Римљани и други народи који су били под утицајем египатске културе.

Ква-Ква!

уређује Паја Патак

ЛАВЉИМ ТРАГОМ

Шља: — Пази! Ево трагова лава!

Пера Ждера: — Овај... Знаи мића ћемо да радимо: ти ћем да пратим ове трагове у овом правцу да би видео куда је лав отишао, а ја ћу да поћем у супротном правцу да бих видео одакле је лав дошао.

ЧУДНОВАТ ПОЗИВ

— Мој је позив такав да никада не могу рећи шта ће бити сутра, — каже Патак.

— Па шта си то постао, мора да је нешто крупно?...

— Не, ништа није крупно, ја пишем извештаје о прогнози времена.

ЧВРСТ КАРАКТЕР

— Чујем да нећете да ми вратите дуг ни сада, иако сте постали врло богати, — каже поверљив Пера Ждера.

— Нећу. Ни пре нисам имао обичај да враћам дугове, па нећу да ми се сада каже да ме је новац променио. Ја сам чврст карактер.

НИКО МУ НИЈЕ ПОЗАЈМИО

— Шта, драги Паја, имате толико књига, а још немате орман за књиге!

— Ех, па нисам ја крив што ми нико није дао орман на зајам.